

T. C.
Temsilciler Meclisi
TUTANAK DERGİSİ

Yüzüncü Birleşim

15 . 8 . 1961 Salı

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanan özeti	550:551	Ergin'in dokunulmazlığı hakkında Yüksek	
2. — Gelen kâğıtlar	551	Soruşturma Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve	
3. — Yoklama	552	Adalet Komisyonu raporu (3/85)	552:565
4. — Başkanlığın Genel Kurula sunuş- ları	551	2. — Turizm müesseselerince Gümrük	
1. — Üyelerden bâzılarına izin verilme- si hakkında Başkanlık tezkeresi (3/143)	552	Vergisinden muaf olarak ithal edilecek eş- ya hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve	
5. — Görüşülen işler	552	Tekel Komisyonu ve Maliye Komisyonu ile	
1. — Temsilciler Meclisi Üyesi Sait Naci		Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen	
		Temsilei üyelerden mürekkep Karma Ko- misyon raporları (1/126)	565:573

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Üyelerden bazılarına izin verilmesi hakkındaki Başkanlık yazısı okundu ve izinler kabul edildi.

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununa geçici bir madde eklenmesine, ve

Ankara'da İstatistik Umum Müdürlüğü binası yaptırılması için gelecek yıllara geçici taahhütlere girişilmesi hakkında 6805 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarıları ikinci defa açık oya sunuldu ve Kanunlar Temsilciler Meclisince kabul oludu.

Temsilciler Meclisi Üyesi Dünder Soyer'in, Gelir ve Kurumlar vergileri kanunlarında yapılması düşünülen değişiklikler hakkındaki Maliye Bakanından sözlü sorusu, soru sahibi iki soru günü birleşiminde hazır bulunmadığından yazılı soruya çevrildi.

Temsilciler Meclisi Üyesi Hüseyin Ulusoy'un, faaliyetlerini tatil eden hususi sektöre ait fabrika mevcud olup olmadığına, ve

Temsilciler Meclisi Üyesi Rifat Çini'nin, Kütahta'da kurulmakta olan Azot Sanayii Türk Anonim Şirketinin bir İktisadi Devlet Teşekkülü haline getirilmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair sözlü sorusuna Sanayi Bakanı İhsan Soyak cevap verdi.

Temsilciler Meclisi Üyesi Abdullah İpşiroğlu'nun, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasının bazı şirketler ve bir firma üzerinde bulunan alacağının tahsil edilmesi için ne gibi tedbirler alındığına dair sözlü sorusuna Ticaret Bakanı Mehmet Baydur,

Temsilciler Meclisi Üyesi Coşkun Kırcanın, Amerika Birleşik Devletleri adına kendilerine memleketimizde ihale edilmiş yapı, tesis, onarım ve bakım işlerinde çalışan yerli ve yabancı firmaların hukuki statüsüne ve bu firmalarda çalışan Türk işçilerinin haklarına dair sözlü sorusuna Çalışma Bakanı Cahit Talas ve Dışişleri Bakanı Selim Sarper,

Temsilciler Meclisi Üyesi İlhan Esen'in, basın şehirlerarası telefon konuşmalarında gündüzleri de tercih hakkının tanınmamasının ve basın konuşmalarında 6 dakikalık âzami müddet tahdidinin kaldırılmasının düşünüldüğüne dair sözlü sorusuna Ulaştırma Bakanı Orhan Mevsinli cevap verdiler.

Temsilciler Meclisi Üyesi Fehmi Alpaslan'ın, Toprak Mahsulleri Ofisinin ucuz buğday satışında hangi ölçülere göre hareket edildiğine ve Artvin'in Ardanuç ilçesinin buğday ihtiyacına dair sözlü sorusu, Ticaret Bakanı o anda salonda hazır bulunmadığından, gelecek soru gününe bırakıldı.

Temsilciler Meclisi Üyesi Fehmi Alpaslan'ın, Ankara Belediyesinin borçlarına ve bu borçların ödenmesi için bir tedbir düşünüldüğüne ve

Temsilciler Meclisi Üyesi Hızır Cengiz'in, Buldan ilçesinin başka mahalle nakledilen pazar yerinin eski yerine iadesi için yapılan müracaatların cevaplandırılmaması sebebine dair sözlü sorusuna İçişleri Bakanı Nâsır Zeytinoğlu,

Temsilciler Meclisi Üyesi Hızır Cengiz'in, Gaziantep ve Denizli'deki Sümerbank iplik fabrikalarının verimine ve Gider Vergisi miktarlarına dair sözlü sorusuna Sanayi Bakanı İhsan Soyak,

Temsilciler Meclisi Üyesi Nüvit Yetkin'in, Güney - Doğu bölgesinde kurulacak Teknik Okulun yerinin tesbit edilip edilmediğine dair, sözlü sorusuna Millî Eğitim Bakanı Ahmet Tahtakılıç cevap verdiler.

Temsilciler Meclisi Üyesi Nüvit Yetkin'in, Güney - Doğu'da kurulması mukarrer bölge Teknik Okulunun kurulacağı yerin tesbitinde Millî Eğitim Bakanlığının yaptığı tasarrufun haklı sebeplere ve okulun kuruluş gayesine uygun olup olmadığı hakkında Temsilciler Meclisi İftüzününün 56 nci maddesine müsteniden Meclisçe inceleme ve araştırma yapılmasına ve bu maksatla beş kişilik İnceleme ve Araştırma Komisyonu kurulmasına karar alınmasına dair önergesi okundu.

Temsilciler Meclisi Üyesi Halil Akyavaş'ın, Öğretmen Okulları Umum Müdür Muavininin ne için Öğretmen Okuluna nakledildiğine dair sözlü sorusu Millî Eğitim Bakanı Ahmet Tahtakılıç,

Temsilciler Meclisi Üyesi Halil Akyavaş'ın, ortaokul ve liselerde vazifeli yüksek okul ve fakülte mezunlarının da askerlik hizmetlerinin aynı okullarda öğretmen olarak yaptırılması

nın düşünülüp düşünülmediğine dair sözlü sorusu Millî Savunma Bakanı Vekili Fahri Özdi-
lek, ve

Temsilciler Meclisi Üyesi Rifat Çini'nin,
Anıt - Kabir ile ilgili bakım işlerine dair, sözlü
sorusu Millî Eğitim Bakanı Ahmet Tahtakılıç
tarafından cevaplandı.

15 Ağustos 1961 Salı günü saat 15 te topla-
nılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan

Başkanvekili

Lâtfi Akadlı

Kâtip

Oktaç Ekşi

Kâtip

Alev Coşkun

Sorular

Sözlü soru

1. — Temsilciler Meclisi Üyesi Ömer Sami
Coşar'ın, Kıbrıs'ta Anayasanın ihlâl edilip edil-
mediğine dair sözlü soru önergesi Dışişleri Ba-
kanlığına gönderilmiştir. (6/82)

Yazılı soru

1. — Temsilciler Meclisi Üyesi Tahsin Ar-
gun'un, Gelendost Kaymakamı ile Yalvaç Jan-
darma Komutanı hakkındaki yazılı soru öner-
gesi İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (7/64)

2. — Temsilciler Meclisi Üyesi Dündar So-
yer'in, Gelir ve Kurumlar Vergisinin tadille-
rine dair kanunlar üzerindeki çalışmaların ne
safhada bulunduğu, ne zaman neticelenece-
ğine ve Gelir Vergisinde ve Vergi Usul Kanu-
nunda yapılan zam ve tadilatın iktisadi ha-
yatta müşahede edilen durgunluk üzerinde ro-
lü olup olmadığına dair yazılı soru önergesi
Maliye Bakanlığına gönderilmiştir. (7/65)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Tasarılar

1. — Taş ocakları Nizamnamesinin 27 nci
maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun ta-
sarısı (1/186) (Sanayi ve İçişleri komisyonları-
na ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis
Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden
mürekkep Karma Komisyonuna)

2. — Türk Ceza Kanununun bazı maddeleri-
nin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı
(1/187) (Adalet Komisyonuna)

Raporlar

3. — Ege Üniversitesi kuruluş kadroları hak-
kındaki 6953 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı

ve Millî Eğitim Komisyonu ve Maliye Komis-
yonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna se-
çilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Ko-
misyon raporları (1/160) (Gündeme)

4. — Millî Birlik Komitesi İdare Âmiri Ek-
rem Acuner ve iki arkadaşı ile Temsilciler Mec-
liri İdare Âmiri Nuri Kınık'ın, Sayıştay Baş-
kanlığı 1961 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1)
işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında
kanun teklifi ve Maliye Komisyonu ile Kurucu
Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci
üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporu
(2/45) (Gündeme)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,15

BAŞKAN — Başkanvekili Lûtfi Akadlı
KÂTİPLER : Alev Coşkun, Oktay Ekşi

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapacağız.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Görüşme için yeter sayı mevcuttur.

4. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Üyelerden bâzılarına izin verilmesi hakkındaki Başkanlık tezkeresi (3/143)*

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı sayın üyelerin hizalarında gösterilen müddetlerle izinleri Başkanlık Divanının 15 Ağustos 1961 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerinize arz olunur.

Lûtfi Akadlı
Temsilciler Meclisi
Başkanvekili

Arslan Bora, 10 gün, hastalığına binaen, 14 Ağustos 1961 tarihinden itibaren

Nef'i Demirlioğlu, 20 gün, hastalığına binaen, 10 Ağustos 1961 tarihinden itibaren

Fuat Arna, 7 gün, hastalığına binaen, 10 Ağustos 1961 tarihinden itibaren

Bedî Feyzioğlu, 25 gün, mazeretine binaen, 4 Eylül 1961 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Teker teker reylerinize arz edeceğim.

Arslan Bora, 10 gün, hastalığına binaen, 14 Ağustos 1961 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Nef'i Demirlioğlu, 20 gün, hastalığına binaen, 10 Ağustos 1961 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Fuat Arna, 7 gün, hastalığına binaen, 10 Ağustos 1961 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bedî Feyzioğlu, 25 gün, mazeretine binaen, 4 Eylül 1961 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündemin birinci maddesine geçiyoruz.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Temsilciler Meclisi Üyesi Sait Naci Ergin'in dokunulmazlığı hakkında Yüksek Soruşturma Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/85) (1)*

BAŞKAN — Komisyon raporunu okutuyorum.

(Adalet Komisyonu raporu okundu.)

(1) 78 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

BAŞKAN — Adalet Komisyonu lütfen yerini alsın, efendim.

Sait Naci Ergin, buyurun.

SAİT NACİ ERGİN — Muhterem arkadaşlarım, benim için bahis konusu olan Türk Ceza Kanununun 240 ncı maddesi veya dokunulmazlığının kaldırılması meselesi değildir. Bu dosyalarda benimle beraber yıllarca çalışmış, her şeyimi itimat ettiğim arkadaşlarım vardır. Mesele buna göre benim ve bu arkadaşlarımın iş haysiyeti ve vazife haysiyeti ile ilgilidir. Bundan do-

layı huzurunuzda bâzı açıklamalar da yapmak ıztırarında kaldım. Bundan dolayı affınızı rica edeceğim. Bu açıklamamı, tekrarlara meydan vermeden yapabilmek için yazılı olarak hazırladım. Bu açıklamam 5-6 sayfa kadardır. Bu açıklamamı çatik kaşla karşılamayıp hoş karşılayacağınızı biliyorum. Teşekkür ederim.

Arkadaşlar birinci olay şudur :

1956 malî yılında, Hazineye ait İstanbul Vilâyet binasında, üç oda ve müstemilâtı tamir ve tefriş edilmiş. Hazine bu sebeple 240 bin lira borca sokulmuş. Hâdise Maliye Müsteşarlığına iki malî yıl sonra, yani Haziran 1958 de intikal etti. O tarihe kadar ne böyle bir tamirden, ne de borçtan haberim dahi yoktu.

Olay bana intikal ettiği zaman, her şey yapılmış, müdahale imkânı kalmamış, borç tekevvün etmişti. Evrak ve vesikaları tamam, alacaklıya karşı ihtilâfsız, bir Devlet borcu karşısında bulunuyordum. Maliye Müsteşarı olarak da bunu bir hal suretine bağlamak vâzifem icabı idi.

Oda döşemek veya oda döşenmesi için para bulmak diye bir mevzu yoktur. Esasen olamazdı. Bu, yanlıştır.

Paranın yarısını Ziraat Bankası ödüyordu. Bunun için bizden bir mütalâa istediler. Vermem tabii idi. İmzaladım ve verdim. Bu sebeple, 45 sayılı Kanuna göre Ticaret Vekâletinde kurulmuş olan tahkik heyeti, hakkında son tahkikatın açılmasına karar vermiş. Muhakeme, Yargıtay 4 ncu Ceza Dairesinde görüldü. 14 . 12 . 1960 tarihinde beraet ettim.

Paranın diğer yarısını Amortisman Sandığından, Sandığın yetkili organı olan ve Başkanı Maliye Müsteşarı bulunan İdare Komitesinden karar alarak ödedik. Sandığa da Ziraat Bankasının istediği mütalâanın bir aynısını verdik. Mütalâa tarafımdan imzalandı. Zira bu gibi müesseselere yazılan yazılar umumiyetle Müsteşar tarafından imzalanırdı. Yüksek malûmunuzdur : Amortisman Sandığı hususi hukuk hükümlerine tâbi, ticari usullerle idare edilen, Hazinesinin nev'i şahsına münhasır bir bransıdır. Bütün malları hem kanuna göre, hem de bilfiil ve filhal Devlet mahlûdur.

(Bu ödeme ile, biz İdare Komitesi olarak) Sandığın kendisinden devamlı surette çeşitli yardımlar gördüğü, İstanbul vilâyetine, ticari usullerle telifi kabil bir cemilekârlık yapıyorduk. (Bendeniz de, Maliye Müsteşarı olarak, bir Dev-

let boreu ve bir vatandaş alacağının Devlete ait bir para ile ödenmesinden ve böylece Hazinesinin haksız bir muamele yapmak ve mahkûm olmak durumundan kurtulmuş olmasından memnuniyet duyurdum.)

Arkadaşlar, şu cihetleri sarih olarak ifade etmek isterim :

1. Bu paranın ödenmesi için hiç kimseden hiçbir emir, hiçbir direktif almadım. Esasen paranın ödenmemesinden sıkıntı duyan, haklı alacaklıyı her gün karşısında gören memurlardı. Başkaları değildi.

2. Bu ödemenin yapılması, hiç kimseyi, varsa, cezai veya hukuki bir mesuliyetten kurtarmış değildir.

3. Bu paranın ödenmesi için diğer tek bir yol daha vardı. O da Devlet haysiyetinden bir miktar fedakârlık yaparak, haklı olduğunu bile bile vatandaşı mahkemeye göndermek, Hazineyi mahkûm ettirmek, parayı avukat ücreti, faiz ve mahkeme masraflarıyla birlikte, (Mahkûmun-bih borçlar tertibinden) ödemek idi. Başka yol yoktu. Bir Maliye Müsteşarı, Devlet haysiyetiyle nasıl telif edilebileceğini anlıyamadığı böyle bir yola gidebilir mi idi, yüksek takdirlerinize bırakırım.

Hulâsa, bir Devlet binasının tamir ve tefrişinden doğmuş bir Devlet boreu, bir vatandaş alacağı, yine Devlete ait bir para ile ve yetkili organın kararıyla ödenmiştir.

Bu ödemedem hiç kimse zarar görmemiş, hiç kimse hiçbir menfaat temin etmemiş, hiç kimse bu sebeple her hangi bir mesuliyetten vâreste kalmamıştır.

Yalnız Hazine bir mahkûmiyetten ve biraz daha fazla para ödemekten ve bir de (Alacağına şahin, vereceğine karga) misali vermekten kurtulmuştur.

Bugün değişmiş olan hiçbir şey yoktur. Hazine, istediği anda, hesapları tetkik eden heyet raporunda zikredildiği ve hile, parayı sandığa iade edebilir. Yani biz hata etmiş isek bu hata derhal düzeltilebilir.

İkinci olay: İstanbul Belediyesinden satın alınan arsa meselesidir. Esası da şudur :

Ankara'da ve İstanbul'da, bütün Maliyeyi ve Maliyeye bağlı müesseseleri bir araya toplayacak, büyük birer bina inşası düşünülmüş, Ankara'da arsa bulunduğu için projeler dahi yapılmıştır.

İstanbul'da arsa aranmış, defterdarlık belediye ile temas etmiş. Bize 11 milyon liralık bir arsa teklif etmişler. Maliye bunu kabul etmedi. Servisi, yani Millî Emlâk U. Müdürlüğü aradı taradı, bir arsa buldu: Bu arsa (Atatürk Bulvarı - Bozdoğan Kemeri - İtfaiye caddesi - Fatih Tramvay Caddesi) arasında 2402, 2403, 2404 ada numaralı arsalar. Bayındırlık Bakanlığının 7.6.1957 tarihli ve 11600 sayılı yazı ile gönderilen tasdikli imar plânına göre de resmî bina inşaatına tahsis edilmişti. Hukuk Müşavirliğinden mütalâa alınarak bu arsaların mübayaası ve gerekli istimlaklerin, peşin para ile, yapılabilmesi için 1957 de İstanbul Belediyesine Devlet Malzeme Ofisinden bir, sandıktan da üç milyon lira avans gönderildi.

Bu husustaki yazılar, servisindeki yetkililerin paraflarına ilâveten kısmen müsteşar, kısmen de Umum Müdür tarafından imzalanmıştır. Çünkü mutata usul budur.

Aradan iki sene geçtikten sonra, yani 1959 da, İstanbul İmar Müdürlüğü, bu arsaların resmî bina inşaatına tahsisinden rücu edilerek yeşil sahaya kalbedilmesini istemiş, ihtilâf da burada başlamıştır.

Belediye avans olarak aldığı paralara mukabil, başka arsalar teklif etmiş, fakat Maliye camiası bunu kabul etmiyerek, paralarını geri istemişlerdir.

Millî Emlâk Umum Müdürlüğünde ve Amortisman Sandığında bulunan dosyalar bir arada tetkik, edilecek olursa bu işin dikkatle takib edildiği ve hiçbir ihmâlin mevcudolmadığı derhal meydana çıkar. (Bu muamelelerde müsteşarın suçlu görülebilmesi zaten mümkün olmak gerekir. Zira, kendisi, ne Müsteşar olarak ne de İdare Komitesi Başkanı olarak bilfiil iş görmez. Dosya üzerinde çalışır. İş servisler görürler.)

Arkadaşlar;

Huzurunuzda bulunan Adalet Komisyonu raporunda munderiç hususlar bunlardan ibaretti. Fakat bir nokta daha vardır ki, hiçbir şeyin müphem kalmaması için ondan da, yani, Amortisman Sandığı Kanununun 20 nci maddesinde bahsi geçen Heyet kararının bu iki olayla alakalı görülen kısmından da birkaç cümle ile bahsetmeyi zarûri telâkki ediyorum :

Benim bildiğim mesele basitçe şudur: Heyetle Maliye arasında 1958 yılı muamelâtına müt-

allik rapor veya karar ihtilâf konusu oldu. Maliye görüşünü muhtelif yazılarla bu heyete ve Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bildirmiş ve neticede bu ihtilâfın ancak bir tefsir veya tesis yolu ile halli zaruri görülmüştü. (23 sayılı K.) Yine benim bildiğim, yapılan tenkidler arasında yukarda bahsi geçen iki olayın bulunması yüzünden değil, bu ihtilâf ve yazışmalar yüzünden mezkûr vesika bütçe gerekçesine eklenememiştir. Bu hususta esasen Müsteşarlık yetki, karar ve görev sahibi de değildi. «Şimdi müsaadenizle, sözü edilen vesikada, mevzuumuza teşkil eden iki husus hakkında yazılı olanları aynen okuyacağım :

(Madde 5. — 1957 yılında İstanbul Belediyesinden satın alınarak satış bedelinden bir milyon lirası 10.10.1957, iki milyon lirası da 16.10.1957 tarihinde ödenmiş bulunan 3 milyon liralık arsanın aradan iki sene geçmesine rağmen, henüz tapusunun alınmadığı ve muamelenin intacedilmediği ve bu suretle bilançonun aktifinde idarenin haiz olduğu sabit kıymetler meyanına geçirilmiyerek muvakkat borçlular hesabında işbu meblâğın muhafaza edildiği görülmüştür. Muamelenin takibi ile bir an evvel intacı temenniye lâyık bulunmuştur.)

(Madde: 7, F: 1. — İstanbul Vâililiği binasındaki bir kısım odaların tamir ve tefrişi masrafları olarak 122 369 liranın umumi masraf hesabına masraf kaydedildiği görülmüştür. Devlete ait binaların tamir ve tefrişi umumi bütçeye ait bir hizmet olması ve bu mevzudaki bir masrafın Amortisman ve Kredi Sandığı ile ilgilendirilmesinin mümkün bulunmaması itibariyle işbu meblâğın Hazine'den tahsil edilmek üzere Amortisman ve Kredi Sandığı umumi masraf hesaplarından çıkarılmasına ve 1958 yılı bilançosunda gerekli tashihin yapılmasına karar verilmiştir.)

Görülüyor ki, arkadaşlar, bu olaylar Heyet raporunda, birer suç olarak ortaya konmamış, bir temenni ve bir hesap tashihi kararı olarak zikredilmiştir. Bunun ise raporun saklanması gerektirmeyeceği de izahtan vârestedir.

Esasen Maliyeciler bilirler ki, Sayıştay tarafından hükmedilen zimmeter cezai bir mesuliyeti mucip değildir. Aksi takdirde bundan muhasip ve tahakkuk memurlarını mahkemelerde süründürürlerdi. (Muhasebei Umumiye Kanununun 22 nci maddesi)

Bu durum karşısında bir noktaya temas etmek zarureti meydandadır :

Eğer bu tahkikatı yapan müfettiş, ticari usullerle idare edilen Amortisman Sandığından Devlete ait bir borcun idare komitesi kararı ile ödenmesini, samimî olarak caiz görmemiş ise, yapmış olması lâzımgelen bir işlem daha vardır. O da Maliye Bakanlığına, bir basit rapor verecek, hesapları tetkik eden heyet raporunda yazıldığı veçhile, 122 bin liranın Hazinece Amortisman Sandığına iadesini talebetmek idi. Eğer bunu yapmamış ise, bizi suçlandığı hususa, ya kendisi de inanmamakta veya vazifesini ihmal etmiş bulunmaktadır.

Arsa meselesine gelince : Maliye Vekâletinde Millî Emlâk Umum Müdürlüğü vardır. Burada alınan arsaya mütaallik dosyalar olduğu gibi, bu işi idare eden, arsayı bizzat gören, plânlarını ve krokilerini tetkik eden velhasıl bu işle uğraşan yetkili haysiyet sahibi ve namuslu şahıslar ve memurlar vardır. Müfettişin beni huzurunuzda kadar getiren bir rapor yazmadan önce bu dosyaları tetkik etmesi, yazılarda, benim imzalarımın yanbaşında parafaları ve imzaları bulunan yetkili kimselerin bilgilerine başvurmaları gerekirdi. Eğer bu tarzda hareket etmiş olsaydı belki de bu mevzu-bugün huzurunuzda bulunmazdı.

Kaldı ki, aynı müfettiş Amortisman Sandığı muamelâtını baştan aşağı teftiş etmiş ve hiçbir yolsuzluk bulunmadığını bu raporla Maliye Bakanlığına bildirmişti.

Benim mâruzatım, muhterem arkadaşlar, burada bitiyor. Fakat buradan başlayabilirdi. Ancak küçük şahsi hesapları, büyük huzurunuzda getirmeyi elbette ki, doğru ve hattâ mümkün göremem.

Hepinizi hürmetle selâmlarken beni dilemek lütfunda bulunduğunuzdan dolayı şükran ve minnetlerimi arz ederim.

BAŞKAN — Başka söz istiyen?..

ALP KURAN — Muhterem arkadaşlarım; bir arkadaşımızın dokunulmazlığı hakkındaki rapor yüksek huzurunuzdadır. Ben bu arkadaşımızın dokunulmazlığının kaldırılmasını talep için söz almış bulunuyorum. Bu bakımdan ne kadar üzücü bir vaziyette bulunduğumu tahmin edersiniz.

Muhterem arkadaşlar, her şeyden evvel, kısaca, öteden beri ve bugün de Meclisinizce tat-

bik olunan kaideler muvacehesinde, dokunulmazlık müessesesinin işleyiş tarzı üzerinde durmak icabeder.

Maalesef, memleketimizde, Meclisin istimrarı prensibinin icabı addedilerek, her hangi bir suçtan ötürü dokunulmazlık kaldırılmadıkça Meclis tatilde iken dahi takibat yapılamamakta; İçtüzüğün 178 nci ve mütaakıp maddelerinin tedvin tarzı icabı olarak da bâzı iddia ve ithamları takip imkânı hiçbir zaman bulunmamaktadır.

Gerçekten, suç - Anayasada zikredilen emniyeti suiistimal, irtikâp gibi özel suçları bir yana bırakacak olursak - ağır cezayı müstelzim, eski tâbirle mücazâtı terhibiyeyi müstelzim neviden değilse, fiiliyatta dokunulmazlık kaldırılmamakta; bu suretle bâzı suçları işleyenler veya işleme ithamı altında kalanlar, mebus iseler ve daima da mebus seçildikleri takdirde, diğer vatandaşlardan farklı olarak, adalet huzuruna hiç çıkmamakta; bu suçluluk ithamının doğru olup olmadığı anlaşılacağı gibi gerçekten daima da meşkûk kalmakta ve âmme efkârında ve vicdanında bâzı tereddütler hâsıl olmaktadır.

Gerçi işlenen suç ağır cezalı bir suç ise veya eski Anayasamızın 12 ve 27 nci maddelerinde zikredilen suçlardan biri ise, İçtüzüğümüz, Adalet Komisyonu ile Anayasa Komisyonundan mürekkep bir Karma Komisyonun, dokunulmazlığın kaldırılması gerektiği hakkında bir rapor tanzim etmesini âmirdir. Fakat suç, Anayasamızın 12 ve 27 nci maddelerinde gösterilen suçlardan madut değilse, komisyon, takibat ve muhakemenin devre sonuna bırakılmasını isteyen bir rapor tanzimine mecburdur. Fakat, Yüksek Heyetiniz bu sonuncu çeşit raporla bağlı değildir. Bu rapora rağmen, dokunulmazlığın kaldırılması yetkisine sahip bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Sait Naci Ergin arkadaşımız burada bizi bir mahkeme farz ederek aşağı - yukarı bir müdafaa yaptılar. Halbuki biz burada bir yargı organı değiliz. Kendisini haklı hissediyorsa dokunulmazlığın kaldırılmasını bizzat kendisinin talebetmesi ve yargıç huzuruna çıkarak oradan bir karar alması daha yerinde olurdu. Bu hükmün beraet kararı olmasını da ayrıca temenni etmekteyim.

Muhterem arkadaşlarım; isnadedilen fiil, isnadedilen suç ve arkadaşımız Sait Naci Ergin'in İnkılâptan önce işgal ettiği mevki itibariyle de zannediyorum ki, Yüksek Meclisiniz bu arkada-

şımızın dokunulmazlığının kaldırılmak ve onu yargıç huzurunda beraet etme imkânını sağlamak durumundadır. Aksi takdirde, farz edelim ki, bu arkadaşımız gelecek seçimlerde bağımsız veya bağımlı olarak adaylığını koymuş ve kazanmıştır, suçun mahiyetine göre dokunulmazlığı yine kaldırılmıyacaktır. Hakkında tahkikat yapılmıyacaktır. Eski bir iktidardan hesap sorulurken ve bu arkadaşın yargıç huzuruna çıkıp beraet etmesi mümkün iken, bu yapılmazsa, gelecekte bu arkadaş çocukları karşısında acaba bu itham vârit midir? Diye bu itham altında kalacaktır. Bu da arkadaşımıza çocukları karşısında bir haksızlık olur kanaatindeyim.

Muhterem arkadaşlar; bir kere arkadaşımız her halde namuslu bir arkadaşdır, ancak bulunduğu mevki düşük Polatkan'ın müsteşarı olmak gibi bir mevkiidir. Yüksek malûmunuz, bir bakanın müsteşarı, onun en ziyade itimat ettiği şahıs demektir. Bu şahıs Bakanlığın bütün işlerinden şu veya bu derecede sorumlu demektir. Bendeniz, affedersiniz arkadaşımıza her hangi bir isnatta bulunmak istemiyorum, fakat kendisinin düşük Maliye Bakanının Müsteşarı olduğunu öğrendiğim zaman, 157 sayılı Kanunun 6 nci maddesi muvacehesinde faaliyet ve davranışlarıyla 27 Mayıs İnkılâbına kadar o icraatı desteklemiş olmak ihtimali ve bu itham muvacehesinde, bu arkadaşımızın beraet etmeden ne şekilde buraya geldiğini dahi pek anlıyamadım. Çünkü, arkadaşımızın üyesi bulunduğu şu Meclis kurulmadan, Yüksek Soruşturma Kurulu teşekkül etmiş idi. Ve bu heyet, İhtilâlin meşruluğu ve eski devrin hesaplarını tahkik etmek üzere teşekkül etmiş bir heyettir. Bu itham o heyetten gelmektedir. Bu durumda arkadaşımızın teşrii masuniyetinin kaldırılmasını bendeniz bilhassa rica ediyorum. Bunun hem kendileri bakımından ve hem de Meclisimiz bakımından bir zaruret olduğunu zannediyorum.

Hepinizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Mehmet Hazer.

MEHMET HAZER — Muhterem arkadaşlar; bendeniz bu mevzu hakkında söz almak niyetinde değildim. Fakat Alp Kuran arkadaşımızın dokunulmazlık müessesesinin büsbütün lüzumsuzluğunu gösteren beyanları karşısında ve Sait Naci Ergin arkadaşımızın mevzuubahsedilen suçunun özelliği dolayısıyla bir iki kelimecik mâruzatta bulunacağım.

Alp Kuran arkadaşımız çok iyi bilirler ve bilimleri lâzımdır ki, teşrii masuniyet müessesesi; Parlâmentoda vazife almış bir temsilcinin muayyen bâzı tesirlerden korunması ve kendisinin de ifade ettikleri gibi Meclisin istimrarını sağlamak maksadı ile vaz'edilmiştir. Birçok parlâmentolarda mebusun vazifesini kuvvetle ve itminan içinde yapmasını sağlayan bir müessesedir. O itibarla, mebus seçilmiş olan bir insanın itham altında kalması bu müesseseyi zedeleyerse, parlâmentonun mebusan beklediği vazife aksar. Asıl tehlike oradan doğar.

Yalnız Alp Kuran arkadaşımın bir noktada iştirak halindeyim : Mademki, bu meselenin asıl faili olan eski Maliye Bakanı bugünün şartlarına göre, İnkılâp İdaresinin tasfiye yaptığı bir devirde hesap veriyor; haklı veya haksız onun suçuna iştirak etmiş bir arkadaşın da Kurucu Meclisin sadece dokunulmazlık müessesesinden istifade ederek hakkında yapılacak takibattan, kısa bir müddet için dahi olsa, geri kalması doğru olmaz. Binaenaleyh, açılmış olan bir tahkikatla bu işin asıl faileri hesap verirken bu suça iştirak ettiği iddia edilen bir arkadaşımızın da hesap vermesi ve yapılan ithamdan kurtulması lâzımdır. Bir devrin hesabı tasfiye edilirken şurada burada ona ilişkin bir mesuliyetin altında bulunan bir arkadaşın, bu çatı altında vazife görmesi kabili izah ve İnkılâbın ruhu ve maksadı ile ve bu Meclisin teşekkül gayesiyle kabili telif değildir.

Yalnız bu hususu ifade ederken, bir cihete yüksek nazarlarınızı celbetmek isterim. Düşük iktidar zamanında vazife görmüş olmak, memur kütlesini itham altında tutmaya kifayet etmez. 157 sayılı Kanunun Temsilciliğe mâni gösterdiği haller, o iktidar zamanında vazife görmek değil, o iktidarın davranışına, hareketine ve tutumuna şu veya bu şekilde iştirak etmiş olmaktır. Bu böyle olduğuna göre, huzuruza getirilen mevzuda böyle bir iddia mevcut değildir, mevzu sadece bir suçun işlenmesi sırasında bu meselenin tedvinine memur bir Müsteşarın durumudur. Yoksa İnkılâp İdaresine ve hürriyet dâvalarına aleyhtarlık yapmış bir arkadaşın durumu mevzu bahis değildir.

Bu itibarla Alp Kuran arkadaşımızın, düşük iktidar devrinde müsteşarlık yapmış olduğu için, bir arkadaşın Temsilciler Meclisine seçilemeyeceğini, ancak seçilebilmesi için yeni bir beraet kararı alması lâzımgeldiği yolundaki ifadeleri de

esasen haksız ve 157 sayılı Kanun ruhuna aykırıdır.

Mâruzatımı hulâsa etmek isterim :

Arkadaşımız haklı oldukları bu meselede hesap vermek durumunda olduklarını ifade ettiler. Bu mevzuda kuvvetli olduklarına şahsen kaani bulunuyorum.

Böyle hesapların tasfiyesinin yapıldığı bir devre içinde İnkılâp Meclisinde bulunan bir arkadaşımızın uzaktan ve yakından bir töhmet altında kalmaması ve teşriî masuniyetin kendisine verdiği imkânlardan değil de açık bir yürekle hesabını beklediği bu devirde vazife almış bir insan sıfatı ile burada dokunulmazlığının kaldırılmasını istemesini beklerdim.

Bendenizce,- dokunulmazlık müessesesinin umumi esasları mahfuz kalmak şartıyla ve arz ettiğim sebeplerle, teşriî masuniyetinin kaldırılması lâzım ve doğrudur ve bu Meclisin teşekkül tarzına da uygundur. O itibarla burada yüksek kararımızla salim ve müspet bir neticeye bağlanmasını rica ederim.

Bu arada bir ciheti sormak mecburiyetini hissediyorum. Mazbatanın bir yerinde meskût geçilmiş bir nokta var. O da şudur : Deniyor ki, eski Maliye Bakanı Ekrem Alican re'sen takibi gereken bir hususa muttali olduğu halde takibetmemiştir. Bu husus da Meclis Başkanlığına intikal ettirilmiştir. Mazbatada bu hususta hiçbir sarahat yoktur. Acaba komisyon bu hususu neden meskût geçmiştir? Bu arkadaşımız da Bakan olmakla beraber bu Meclisin üyesidir. Böyle bir itham altında kalmasını arzu etmediğim için, bu meskût geçilen hususun da açıklanmasını rica edeceğim. Eğer encümen bu hususu da açıklarsa Yüksek Heyetinizin vereceği kararın arz ettiğim istikamette kolayca tecelli edeceği inancındayım. Şimdilik mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Sait Naci Ergin.

SAİT NACİ ERGİN — Muhterem arkadaşlar; söze başlarken okuduğum cümleyi tekrarlıyorum. Benim için bahis konusu olan dokunulmazlığın kaldırılması veya Ceza Kanununun 240 nci maddesi değildir. Yani ben burada dokunulmazlığın kaldırılmaması için müdafaada ve beyanda bulunmuş değilim.

ÖMER SAMİ COŞAR — Kaldırılmasını istiyor musunuz?

SAİT NACİ ERGİN — Elbette istiyorum.

ÖMER SAMİ COŞAR — Bunu öğrenmek istiyoruz.

SAİT NACİ ERGİN (Devamla) — Muhterem arkadaşlar; ben Hasan Polatkan'ın veya başka bir kimsenin müştəşarı değilim. 30 sene Devlet Maliyesinde çalıştım. Bu 30 sene zarfında, 16 sene umum müdürlük yaptım. Bu 16 senenin büyük bir kısmı Halit Nazmi Keşmir, Nurullah Esad, Sümer ve Fuat Ağralı gibi zevatın yanında geçmiştir. Çeşitli mesuliyetlere iştirak ettim. 1946 Devalüasyonu ve bâzı anlaşmalar gibi. Ben kimsenin adamı değilim. Kaldı ki, ben Polatkan tarafından müştəşarlığa getirilmiş değilim. Çünkü, kendi zamanında 3 defa müştəşarlıktan istifa ettim. Neden? Bunun cevabı malûmdur.

Muhterem arkadaşlar; bugün Demokrat Parti idaresi zamanında partizan idarenin Maliye Vekâletine suiistimallerin girmemesi için arkadaşlarımızla birlikte çok çalıştık. Müştəşar olarak o anda orada bulunmuşluğum bir talihsizliktir. 28 sene çalıştığım bir vekâleti yüzüstü nasıl bırakırım, bu vekâletten ayrılamadım. Benim yerime geleceğin kim olduğu da malûmdur. Böyle bir kimse gelirse bunun azabını ömrümün sonuna kadar çekirdim.

Arkadaşlarımız diyorlar ki; dokunulmazlığının kaldırılmasını ister misiniz?

Eğer mahkeme cereyan edebilecek olsa idi istifa edecektim. Ne çare ki yakından ve uzaktan hiç alâkası olmadığı halde Hasan Polatkan'a bağlandığı için rüyet olmuyor.

Mâruzatım bu kadar.

BAŞKAN — Alp Kuran.

ALP KURAN — Efendim, Mehmet Hazer arkadaşımız gibi bir hatip olmadığım ve konuşurken bâzı noktaları iyi izah edemediğim için, tekrar söz almış bulunuyorum.

Muhterem arkadaşlarım, önce birinci noktaya cevap vereyim. Mehmet Hazer arkadaşımızın bahsettiği dokunulmazlık meselesi ile Meclisin istimrarı prensibinin hiç alâkası yoktur. Menşei itibariyle dokunulmazlık müessesesi mebusların iktidar karşısında keyfi takibe uğramaması ve mahiyeti itibariyle de teşriî vazifesini serbestçe yapabilmesi için ihdas edilmiş bir müessesedir. Nitekim, Fransa'da Üçüncü Cumhuriyet devrinde Meclisin istimrarı kaidesi cari olmasına rağmen Meclis tatilde bulun-

duğu zaman üyeler hakkında takibat yapılır, Meclis açılınca takibat yapılmazdı. Bugün dahi Fransız Anayasasında bu hüküm mevcuttur. Meclisin istimrarı ile dokunulmazlığın aslında bir gûna alâkası yoktur. Filhakika, Monarşi devirlerinde muhalefet mebuslarının keyfi takibata mâruz kalması ve teşriî vazifelerinin yaptırılmaması yüzünden İngiltere'de bu müessese ortaya çıkmıştır.

Şimdi; yeni Anayasamızda adalet bağımsızlığı tam mânasiyle teessüs ettiğine göre; muhalefet mebuslarını haksız yere itham edip onları yarığış önüne sürükliyerek keyfi muhakeme etmek endişesinin artık vârit olmaması icabeder.

İkinci noktayı iyi izah edemediğimi anlıyorum. Muhterem Mehmet Hazer arkadaşımız çok daha iyi izah ettiler. Bendeniz demedim ki, düşük iktidar zamanında vazife gören bütün memurları onu desteklemiş mânasına almalı.. Bendeniz de o zaman memuriyet yaptım, ben böyle söylemedim. Sait Naci Ergin'in suçlu olduğunu, eski iktidarı desteklediğini hiç ima etmedim. Yalnız, vazifeyi suiistimal etmek suretiyle, Hasan Polatkan'ın müsteşarı olup fiillerine yardımcı olmak ithamı karşısında bulunduğuna göre, bu zat mahkeme huzurunda suçsuzluğu sabit olmadıkça bu Meclise gelememeliydi. Gelmişse bunun böyle olmadığını mahkeme huzurunda ispat etmek imkânı kendisine verilmelidir, dedim. Bu bakımdan bendeniz de Sayın Hazer arkadaşımızın kanaatine iştirak ile bu dokunulmazlığın kaldırılmasını bizzat Sait Naci Ergin arkadaşımız gibi talebediyorum. Kendisi de zaten bunu istiyor.

BAŞKAN — Derviş Sami Taşman.

DERVİŞ SAMİ TAŞMAN — Muhterem arkadaşlar, bendeniz Sait Naci Ergin arkadaşımızın dokunulmazlığının kaldırılıp kaldırılmaması mevzuunu konuşmıyacağım. Sadece Alp Kuran arkadaşımızın ifade ettiği bir hususa temas etmek istiyorum.

Alp Kuran arkadaşımız dediler ki; geçmiş iktidarın, düşük Hükümetin Maliye müsteşarlığını yapmış bir adamın buraya, Meclise nasıl geldiğine şaşıyorum.

Pekâlâ biliyorlar ki, bu Meclis içerisinde o devirde ve diğer devirlerde memuriyet yapmış pek çok şerefli arkadaşlar çokluktur. Bu şartlar içinde buradaki birçok arkadaşların bu Mec-

lise nasıl geldiklerini pekâlâ sormak icabeder.

ALP KURAN — Komite raporunda; (vazifesini suiistimal fiillere iştirak eden) diyor.. Bu durum karşısında..

BAŞKAN — Müsaade buyurun, hatip devam etsin.. Söz vermiyorum size.

DERVİŞ SAMİ TAŞMAN (Devamla) — Şimdi o devirde elbette Devlet memuriyeti almış olan birçok arkadaşlar, birçok mesuliyete iştirak etmişlerdir. Suçları varsa elbette cezalarını göreceklidir. O devirde vazife gören bir şahsın böyle bir şerefli vazifeye gelebileceği şeklinde, o şahısları kötü göstermeye hiç kimsenin hakkı yoktur. O günün mesuliyetine iştirak etmiş birçok arkadaşlar bugün en yüksek mevkilerde bulunmaktadırlar. («İsim ver» sesleri) Bu itibarla Alp Kuran arkadaşımın bu sözünü geri almasını rica ediyorum.

BAŞKAN — Muammer Aksoy.

MUAMMER AKSOY — Muhterem arkadaşlar; ben de Derviş Sami Taşman arkadaşımızın dokunduğu nokta üzerinde duracağım. Ben sözü, daha Alp Kuran arkadaşımız konuşurken istemiştım. Ama nedense bizde sıra kapağına pek vurulmadıkça duyulmuyor. Bu bakımdan, biraz önce konuşan arkadaşın sözlerini tekrarlamak mecburiyetinde kalacağım. Bendeniz bu hususta beyanda bulunmaya vicdanen mecburum. Çünkü, arkadaş 157 sayılı Kanuna dokundular. Bu kanun bir ilim heyeti tarafından hazırlanmıştır. Ben de bu beş kişilik ilim heyetinde bulunduğum için, bu sözlerin günahı üzerime gelecek demektir.

Muhterem arkadaşlar; bu fıkrada bu mânânın anlaşılmadığını ve böyle bir şey düşünülmediğini arz etmek isterim. Bu gayet açıktır. «Faaliyetlerine, yayınla veya davranışlarıyla..» Yoksa makamlarıyla, diye bir şey yoktur. Bir şahsın tutumu 27 Mayıs'tan önce açıkça hürriyet rejimini ortadan kaldırmak istikametinde ise ve beyanlarıyla, faaliyetleriyle iş görenlerden bulunuyorsa onu kastediyor. O zaman müsteşar, müsteşar ayarında umum müdür ve hattâ adli makamlardan ve üniversiteden gelmiş olanlar vardır. Bunları da dâhil etmek lâzımdır ki, bendeniz bunu asla doğru bulmam.

BAŞKAN — Fethi Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ — Muhterem arkadaşlar, Sayın Alp Kuran arkadaşımızın bu mevzu-

daki hareketi ile teşriî mâsuniyet müessesesinin varlığı ile alâkalı beyanlarına temas edecek değilim. Bu bakımdan arkadaşımızın görüşlerine iltihak edememekteyim. Türkiye'nin içinde bulunduğu tarihî şartlar bakımından da iştirak edemeyeceğim. Vaktiyle mazbataların tetkiki işini Yüksek Seçim Kuruluna verdiğimiz sırada, bunu ortaya attığımız zaman yerine getiremediğimizi, muhalefete geçtiğimiz zaman iyi anladım. Anayasada derpiş edilen müesseseler, ananeler teessüs edinceye kadar parlamenter müesseseleri muhafaza etmek lâzımdır.

Memur arkadaşlar hakkındaki mütalâaya iştirak ederim. 157 sayılı Kanun, memurların ne davranış, ne faaliyetleri ne de yayınları ile ilgili hükümleri ihtiva etmemektedir. Binaenaleyh, memur arkadaşlarımızı her hangi bir müessese de çalışmakla itham etmeye kimsenin hakkı yoktur.

Teşriî mâsuniyet müessesesi milletvekiline verilmiş bir imtiyaz değildir, bir intizamı âmme müessesesidir. İlgilinin mütalâasının katiyen ehemmiyet ve alâkası yoktur. Bir ilgilinin bu bakımdan fikrini sormak dahi caiz değildir.

Bir hukuk devletinin kurulmasında onun müeyyidesi yapılırken evvelâ onun hukukiliğini vâzu kanunla teşcil etmek mecburiyetindeyiz.

Şimdi benim komisyondan öğrenmek istediğim bir şey var : 157 sayılı Kanununun 8 nci maddesi gereğince izah edilen suçların mahiyetine göre adı geçen Sait Naci Ergin arkadaşımızın yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına mahal yoktur. Böyle midir, değil midir? Böyle ise muhterem heyetiniz bu mevzuun daha ötesine giderek yapılan konuşmalarla kendi vaz'ettiği hukuka tecavüz ediyor demektir.

Gene denebilir ki, devamlı mebus seçilen bir şahıs ölüp gittiğinde o fiil takipsiz kalıyor. Güzel! Yeni bir şey keşfetmiş değiliz ki, teşriî mâsuniyet müessesesinin böyle olduğunu biliyoruz.

Şimdi benim komisyondan ricam, kendi çıkardığımız kanunlara riayetkâr olmaya kendimizi alıştırmamız lâzımdır. Bu bakımdan benim endişem 157 sayılı Kanunun sekizinci maddesiyle derpiş edilen suça dâhil midir, değil midir? Bunu araştıracağız. Eğer o suçlardan değilse kurmak istediğimiz rejimle bağdaşır bir davranış olamaz. Binaenaleyh bendeniz komisyondan rica ediyorum, bu hususu açıklasınlar.

BAŞKAN — Komisyon.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI SIRRI ATALAY — Çok muhterem arkadaşlarım, bir Temsilci arkadaşımızın teşriî masuniyetinin kaldırılması talebiyle gelen evrak Adalet Komisyonunda, bulunan arkadaşların ittifakı ile Temsilciler Meclisinin hukuki varlığının sona ermesine, yani eski tâbirle devre sonuna bırakılmasına karar verilmiş bulunmaktadır. Her ne kadar bu raporda - izinli olmam dolayısıyla - imzam yoksa da, komisyon raporunu hukuki mahiyetiyle desteklemek suretiyle söz almış bulunuyorum. Alp Kuran arkadaşımız Anayasaya vukufu olan bir arkadaşımızdır. Burada, teşriî masuniyet hakkında serd ettikleri fikirler klâsik Anayasa fikirleri dışındadır. Eski teşriî masuniyet anlayışı, icranın karşısında mebusu koruma idi. Bugün böyle değildir. Bugünkü anlamıyla teşriî masuniyet, teşriî faaliyetleri himaye eden âmir bir hukuk kaidesidir, mebusa imtiyaz bahşeden ve icranın çeşitli niyetlerine karşı onu koruyan bir hukuk kaidesi değildir. Durum böyle olunca hem icranın ve hem de icradan gelebilecek çeşitli tesirlere karşı mebusun faaliyetlerini koruyan bir hukuk kaidesidir. Çeşitli tesirler içerisinde teşriî organın üyesini şahsına karşı evvel ve sonra yapılacak iftiralara veya icrayı faaliyette bulunan bir parti Grubunun veya parti mensubunun icrai faaliyetlerini kösteklemek için onun her türlü faaliyetini meneden bir durum karşısında, bugünkü hukuk anlamı ile teşriî masuniyet müessesesi âmir bir hukuk kaidesi olarak ortada durmaktadır. Âmir hukuk kaidesi diye sık sık tekrar ediyorum, hukuk anlamındaki mânası şudur. Teşriî masuniyeti kaldırılmak istenen bir mebus gelse, bizzat kendisi sarahaten benim teşriî masuniyetim kaldırılınsın demekle kalkan veya kalkmıyan bir müessese değildir. Teşriî organın takdirine bağlıdır.

Bir kısım arkadaşlarımız teşriî masuniyetinin kaldırılması, bir kısmı da kaldırılmaması hususunda mütalâa dermeyan ettiler. Muhterem arkadaşlarım, teşriî masuniyeti, hukuki bünyesi içinde kendi meselemizi tetkik edelim. Arkadaşımızın yasama dokunulmazlığı kaldırılması istenmektedir. Elimizde mevcudolan hukuk kaideleri ve kanun hükümleri şunlardan

ibarettir : Bu talep geldiği zaman eski Anayasasının 12 ve 27 nci maddeleri yürürlükte bulunmuyordu, yeni Anayasa da henüz kabul edilmiş değildi. Bu hususta tatbiki gereken şey; 157 sayılı Kanunun sekizinci maddesi idi. Bu madde tetkik edilirse görülür ki Temsilci teşriî vazifesini ifa sırasında Temsilciler Meclisinde rey ve mütalâasından dolayı mesul olmayacaktır. Bir de seçilmeden evvel veya sonra Temsilciler Meclisi üyelerinden biri hakkında verilmiş bir ceza hükmünün yerine getirilmesinin, Meclisin hukuki varlığının sona ereceği zamana bırakılacağı, derpiş edilmiştir.

Şimdi yürürlükte bulunan Anayasasının 79 ncu maddesi, (Mebusların seçilmeden önce veya seçildikten sonra işledikleri bir fiilden dolayı haklarında kanuni takibatın yapılması mensuboldukları teşriî organın kararına bağlıdır.) diyor.

Bütün bu mevzuat karşısında komisyonumuzun yaptığı şu : Bütün bu hükümler karşısında varılacak karar acaba komisyonun mücerret takdirine bırakılacak mıdır, yoksa muayyen suçlardan dolayı teşriî mâsuniyetin kaldırılıp kaldırılmaması hususunda komisyon bir karar mı verecektir? Komisyonun vardığı netice şu : Komisyon daha önceki Anayasa ve İçtüzük hükümlerine göre maddelerde tasrih edilen suçlar varsa ve mâsuniyetin ref'i talebediliyorsa bunların olup olmadığını araştırmak suretiyle delillerin tahliline girişmeden objektif olarak talebedilen bu maddelere göre suç işlenmiş mi, işlenmemiş mi araştırarak ve yapılan fiil yüz kızartıcı ve ağır cezalı suçlardan ise teşriî masuniyetin kaldırılmasına karar verecektir. Değilse teşriî mâsuniyetin kaldırılmasını devre sonuna bırakılmasına karar verecek. Veya Temsilciler Meclisinin hukuki varlığının sona ermesi neticesine bırakacaktır. Komisyonun vardığı noktai nazar budur.

Yine komisyonumuz, eski Anayasasının 27, ve İçtüzüğün 179, 180 nci maddelerinde tasrih edilen suçları araştırmış, tetkik etmiş fiilin bunlara uymadığını gördüğünden takibatın devre sonuna bırakılmasına karar vermiş bulunmaktadır.

Bu arada müsaade ederseniz şu noktayı da arz edeyim : Komisyon buna bağlı olarak bu şekilde hareket etmek mecburiyetindedir. Yük-

sek Heyetiniz ise bu mecburiyete tâbi değildir. Yüksek Heyetiniz ne eski ve ne de yeni Anayasa ile bağlı değildir. Adalet ve Anayasa komisyonlarından mürekkep olarak kurulan komisyon durumu tetkik edecek, mevzuata uygun bulursa bu arkadaşın teşriî mâsuniyetini kaldıracak, uygun bulmazsa kaldırmıyacaktır. Binaenaleyh biz Adalet Komisyonu olarak bu şekilde bir rapor hazırlayıp huzuruna gelmek mecburiyetinde idik. Yüksek Heyetiniz ise yine yukarıda arz ettiğim bir taahhitle bağlı değildir.

Mehmet Hazer arkadaşımızın sualine de cevabımı arz etmeden geçemeyeceğim. Yüksek Soruşturma Heyeti raporunun Temsilciler Meclisine gönderildiğine dair olan Millî Birlik Komitesinin raporunda şu iki husus göze çarpmaktadır : Birincisi; Sait Naci arkadaşımızın teşriî mâsuniyeti hakkında bir karar vermek üzere dosyası Temsilciler Meclisine gönderilmekte, bir de, eski Maliye Bakanı Hasan Polatkan'ın işlediği kanunlara aykırı muamelâta muttali olduğu halde durumu alâkalı mercilere aksettirmedeği iddia edilen Ekrem Alican'ın durumu Yüksek Meclise ihbar edilmektedir. Adliye Encümeni bu iki durumu tezekkür etmiştir. 157 sayılı Kanunun 38 nci maddesinde tasrih edilen ve Divanı Âli vaziyetini doğuran Sayın Ekrem Alican'ın durumu hakkında encümenin bir karar yetkisi yoktu. Arkadaşımız bu hususu Meclis Başkanlığına bir soru mevzuu yapabilir.

Binaenaleyh, Adliye Encümeninin Sayın Ekrem Alican hakkında her hangi bir şey yapmasına imkân görülmemiştir.

Takdir Yüksek Heyetindir.

SUPHİ BATUR — Bir soru var efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

SUPHİ BATUR (Devamla) — Efendim, komisyon başkanı beyefendi mütemadiyen beş altı defa âmir hukuk kaidesi diye tekrar ettiler. Bir âmir hukuk kaidesi bir encümeni bağlıyor da, bir heyeti bağlamıyor; bu nasıl şeydir?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI SIRRI ATALAY — Efendim, teşriî mâsuniyet teşriî faaliyeti himaye eden âmir bir hukuk kaidesi-

dir. Bu hususu biraz izah edeyim. Bir mebus arkadaş hakkında bizzat o mebus arkadaşın kürsüye çıkıp benim teğriî mâsuniyetimi kaldırın demekle teğriî masuniyet kaldırılmaz. Biraz evvel Fethi Çelikbaş arkadaşımızın da ifade ettiği gibi, teğriî masuniyet müessesesi bir intizamı âmme müessesesidir. Şahsın talebi ile kaldırılıp kaldırılmıyan bir müessese değildir. Burada kastedilen âmir hüküm budur.

SUPHİ BATUR — Anlaşıldı efendim.

SADETTİN TOKBEY — Efendim, arkadaşımız buyurdular ki; komisyonu bağlar, fakat Yüksek Meclisi bağlamaz. Bu vaziyet karşısında Meclis tasarrufları Anayasanın üstünde mi kabul ediliyor? Anayasada yazılı şeylere uygunsuz karar verir, uygun değilse karar vermez. Bu, Anayasanın emridir. Teğriî Meclisin vereceği karar Anayasanın üstünde mi ittihaz ediliyor?

SIRRI ATALAY (Devamla) — Efendim, arkadaşımıza cevap vermek üzere şu maddeyi okuyacağım

Madde 180. — Bir mebusa Teşkilâtı Esasiye Kanununun 12 ve 27 nei maddelerinde mevzu bahis olan memnu fiillerden biri isnadolunur ve İhzarî Encümen tetkikat neticesinde buna kanaat hâsıl ederse teğriî masuniyetin refi lüzumuna dair müdellel bir mazbata tanzim ve Muhtelit Encümene takdim eder.

Eğer isnadolunan memnu fiil yukarıda zikredilen maddede sayılan nevilere değilse İhzarî Encümen takibat ve muhakemenin devre sonuna talik hakkında bir mazbata tanzim ve kezaik Muhtelit Encümene takdim eder.

Muhtelit Encümen, bu bapta ikinci bir karar ittihaz eder.

O mebus isterse İhzarî Encümende, Muhtelit Encümende ve Heyeti Umumiyyede kendini müdafaa eder veyahut bir arkadaşına ettirir.

Heyeti Umumiye bu hususta kararını verir. Yani, şu, şu şekilde ise, sen meobursun devre sonuna bırakacaksın; değilse teğriî masuniyeti kaldıracaksın, diyor. Yüksek Heyet için böyle bir şey yok. Demek ki, 180 nei madde encümeni bağlamaktadır. Yüksek Heyeti serbest bırakmaktadır.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Enver Kırker.

ENVER KIRKER — Muhterem arkadaşlar, ben Alp Kuran arkadaşımızın temas ettiği noktalarda evvelâ objektif esaslara sonra da sübjektif esaslara temas edeceğim.

Arkadaşlar, Sait Naci Bey arkadaşımız, İnkılâp Hükümeti devrinde de müsteşar olmuş ve Temsilciler Meclisine gelinceye kadar bu vazifeyi deruhde etmiştir. Bir arkadaşın hizmetlerini küll halinde mütalâa etmek lâzımdır. Sonra Yassıada duruşmaları göstermiştir ki, geçmiş devrin bir çok yolsuzluklarından Maliye Vekâleti mahfuz kalmıştır. Binaenaleyh bir arkadaşın o devirde çalışmış olması Kurucu Meclise gelmemesini hattâ bakan olmamasını icab ettirmez. Bunun için hissî sebepleri bırakıp buradaki hükümlere bağlı kalmak icabeder. Esas, tüzük hükümleri değildir. 157 sayılı Kanunun 8 nei maddesindeki âmir hükme işaret etmek isterim: «Seçilmesinden önce veya sonra Temsilciler Meclisi üyelerinden biri hakkında verilmiş bir ceza hükmünün yerine getirilmesi, Meclisin hukuki varlığının sona ereceği zamana bırakılır.»

Arkadaşlar, durum böyle olduğuna göre biraz munsıf olmak lâzımdır.

Muhterem arkadaşlar, Sait Naci Ergin arkadaşımızın Karma ve Maliye komisyonlarındaki hizmetleri nazara alınacak olunursa objektif esaslara değil sübjektif esaslara dahi gidilmesine yer yoktur, kanaatindeyim.

BAŞKAN — Alp Kuran.

ALP KURAN — Muhterem arkadaşlar, dokunulmazlık müessesesinin menşei itibariyle icra organının karşısında mebusu korumak üzere ortaya çıktığını söylemiştim. Sırrı Atalay arkadaşımız her halde «menşei» söz ve mânasına dikkat etmemiş olacaklar. Mamafih bunun üzerinde durmayacağım. Meseleyi tamamen mevzu hukuk açısından izah etmek üzere huzuruza gelmiş bulunuyorum. Bu sebeple, sadece hukuki hudutlar içinde kalmak üzere, meseleye temas etmek istiyorum.

Önce Enver arkadaşımıza cevap vermek isterim. Dokunulmazlık mesele ve müessesesinde, her şeyden evvel, iki hususu yekdiğerinden iyice tefrik etmek gerekir. Birincisi, bir suç işlemiş olmak ithamı altında bulunan bir mebus hakkında acaba cezai takibat yapılacak mı ya-

pılmıyacak mı? Bu hususta dokunulmaz kaldırılacak mı kaldırılmıyacak mı? Hiç şüphesiz ki, bir mebus aleyhinde cezai takibat yapabilmek ve ceza mahkemesinde yargulamak için, önce dokunulmazlığı kaldırmak gerekecektir.

İkincisi de, mebus seçilmeden evvel veya mebus seçildikten sonra bir suçtan ötürü kesin olarak mahkûm olmuş bir kimse hakkında, mebus bulunduğu sırada, bu kesinleşmiş ceza ve mahkûmiyet kararı tatbik edilecek midir, edilmeyecek midir? Bu iki hususu birbirinden ayırmak lâzımdır. Binaenaleyh, dokunulmazlık müessesesi, takibatın tehiri hakkında dokunulmazlık ve cezai hükmün infazı hakkında dokunulmazlık diye ikiye ayrılır. Bu bakımdan arkadaşımızın üzerinde durduğu 157 sayılı Kanunun sekizinci maddesinin sondan birinci fıkrası hükmünün burada, meselemizde tabiki vârit değildir. Sekizinci maddenin sondan birinci fıkrası, cezai hükmün infazının tehirine mütaalliktir. Takibat yapılmasına ve mebusun yargılanmasına engel değildir. Ancak takibat sonunda, suç sabit görülüp ceza verildiği takdirde, bu ceza hükmünün infazı, sözügeçen hüküm gereğince, tehir edilecektir. Binaenaleyh, parlâmentolarda, cezai takibata cevaz verilebilir, ancak mebus mahkemede mahkûm olduğu takdirde, ceza tatbikinin tehiri mümkün olabilir, suç sabit olmasına rağmen infaz devrenin sonuna bırakılabilir. Buradaki mesele budur. Bunun mevzuumuzla alâkası yoktur. Meselemiz, takibata cevaz verecek miyiz, vermiyecek miyiz, meselesidir.

Bu bakımdan mütalâa ettiğimiz zaman, 157 sayılı Kanun muvacehesinde, hukuki durum şudur: 6 nci madde Temsilci seçilmeye mâni olan halleri gösterdiğine göre, ortada mademki temsilcilikle bağdaşmayan bir fiil vardır, suç bu maddede zikredilen suçlardan biri ise, teşriî mâsuniyeti Umumi Heyet kaldırmaya mecburdur. Bunun dışındaki hallerde, teşriî masuniyeti kaldırıp kaldırmamakta serbesttir, kaldırmaya yetkilidir.

Nitekim, İçtüzüğün 180, 181 ve 182 nci maddeleri de bunun böyle olduğunu ortaya koyar mahiyettedir. İçtüzüğün 182 nci maddesinde «Hilâfına karar olmadıkça masuniyetin kaldırılması hakkındaki müzakere açıkça cereyan eder.», denildiğine göre, Komisyon raporunun aksine karar vermek yetkisine sahip olmadığı

takdirde, Meclis neyi müzakere edecektir? Bona mı konuşulacaktır? Müzakerenin açıkça cereyan etmesi hakkındaki hüküm, Meclisin rapor hilâfına, dokunulmazlığı kaldırmak yetkisine sahibolduğunun delilidir. İçtüzüğün 180 nci maddesinin son fıkrasında da «Heyeti Umumiyenin bu hususta, yani teşriî masuniyeti kaldırıp kaldırmamak hususunda, karar vereceği» tasrih edilmiş, Umumi Heyetin komisyon raporuyla bağlı olmadığı bu suretle de ortaya konmuş bulunmaktadır. Binaenaleyh, Heyetiniz yalnız ağır cezayı müstelzim suçlardan ötürü değil, sadece para cezasını gerektirir bir suçtan dolayı dahi bir mebusun teşriî masuniyetini kaldırabilir, cezai takibata cevaz verebilir. Hukuki durum bundan ibarettir.

BAŞKAN — Ahmet Karamüftüoğlu.

AHMET KARAMÜFTÜOĞLU — Muhterem arkadaşlarım, buraya çıkan, bu mevzuda konuşan arkadaşların bâzılarının istiyerek veya istemiyerek mevzuun dışına çıktıkları ve mevzuu başka istikamete aktardıkları görülmektedir. Alp Kuran arkadaşımız 157 sayılı Kanunun 6 nci maddesine bir nebze temas ettiler. Bu noktayı açık bulduklarından müdafaa sadedinde konuşanlar meseleye polemik geçnisi verdiler. Ben arkadaşlarımdan istirham ediyorum, meselemiz siyasi polemige müsait değildir. Bir memleket ve bir millet işidir.

Hâdise şu: Suistimallerle dolu bir devrin kapanışında geride bir rüsup bırakmamak lâzımdır.

Sait Naci Beyin bu hesabı görülürken; kendimize soracağımız sual şu olmalıdır: Geçmiş hesapların tasfiye edildiği şu günlerde birtakım pürüzler şu ve bu sebeple bu intikal devresinin dışında kalsın mı, kalmasın mı? Yeni açılacak devre intikal etsin mi, etmesin mi? Adalet Komisyonu namına konuşan arkadaşımız, milletçe kabul edilen ve halen mer'i olmiyan Anayasanın maddesinden bahsederek oradan sıyanet ister gibi gözüktüler. Kendileri gayet iyi bilirler ki, Anayasanın o maddesi normal idarenin başlamasından sonraya bırakılmıştır. Kaldı ki, Meclis üyelerinin teşriî vazifelerini yapabilmeleri için her halükârda teşriî masuniyetin zırhına bürünmeleri şart da değildir. Bunun böyle olduğunu geçen Meclis çalışmaları göstermiştir. Adalet Komisyonu adına konuşan Sırrı Atalay arkadaşımız eski Meclisteki teşriî vazifesini bihakkin yapmış-

tır. Halbuki XI nci Devreyi bâzı siyasi dâvalar yüzünden teşriî masuniyeti kalkmış olarak kapamış. Demek ki, bâzı sebeplerle teşriî masuniyetin kalkması o üyenin vazifesini yapmamasını icabettirmez.

Ben teşriî masuniyetlerin olur olmaz şeylerle kaldırılmasına taraftar değilim. Fakat bu mesele bir suiistimal meselesidir, bir devrin kapanışı meselesidir. Onun için halledilmesinde zaruret var.

Şimdi mesele bu olunca, Enver arkadaşımız der ki, ceza verilmiş olsa dahi infaz edilemez. 157 sayılı Kanun cezanın infaz edilmesini devre sonuna bırakmıştır. Bunlar doğrudur, fakat burada cezanın infaz edilip edilmemesi meselesi yoktur. Kendileri bilirler, suçlu zanlısının muhakemesinin icrası âmme vicdanını tatmin içindir. Mahkmeden karar istihali kaniyan âmme vicdanına huzur vermek içindir.

Bir İhtilâl devresinde geçmiş devrin hesapları topyekûn görülürken, toptan tasfiye edilirken, bunlardan birinin teşriî masuniyet zırhına bürünerek gelecek devrelere intikal ettirilmesini, ulemalar ne derlerse desinler, âmme vicdanı tasvip etmeyecektir. Bu muhterem Meclise tarih karşısında şeref getirmeyecektir. Belki de şanına göre gölge düşürecektir

Aziz arkadaşlarım, bu mesele encümene geldiği zaman eski Anayasa mevcut değildi. Yeni Anayasa da meriyete girmemişti. Ancak elimizde 157 sayılı Kanunun 8 nci maddesi mevcuttu. Bu maddede bir boşluk mevcut olduğu anlaşılıyor. Mevcut olan bu boşluk karşısında yürürlükten kaldırılmış olan eski Anayasa ve eski İçtüzük hükümleriyle yeni, meriyete girmemiş olan Anayasa hükümlerini bir arada mütalâa etmek ve bundan fikirler manzumesi halinde bir netice çıkarmak hataların en büyüğü olacağı kanaatindeyim. Diğer taraftan da Fethi Çelikbaş arkadaşımız der ki : «Bir hukuk nizamı kurarken vaz'ettiğimiz kanunlara evvelâ bizlerin riayetkâr olması lâzımdır.» doğrudur muhterem Çelikbaş ama, biz kanunlara riayetkâr olacaksak suiistimalerin tasfiyesine dair mevcut ve mer'i olan kanunlara hürmetkâr olmalıyız. Bunun aksine suiistimalleri kapama hareketi, mevcut kanunlara hürmet-sizliğin tâ kendisi olur.

157 sayılı Kanunda bu hususta bir boşluk olduğunu Adalet Komisyonu Sözcüsü arkadaşımız söylemektedir. Böyle bir boşluk olduğuna göre, milletin temayülâtına, içinde bulunduğumuz si-

yasi şartlar ve esaslara göre Yüksek Meclis âzaları viedani kanaatlerini kullanarak bu meseleyi huzuru adalete getirmeli, adli mercilerde karara bağlanmasını mümkün kılmalıdır. Aksi halde yeni açacağımız devri elimizle birtakım kirli işlere karıştırmış oluruz. Bu itibarla gerek ben-den evvel konuşan arkadaşlar ve gerekse sait Naci-arkadaşımızın isteğine uyarak bu Meclisin gelecek devreye böyle hâtıra ve emsal bırakmamasını bekler, teşriî masuniyetin kalkması dileğiyle hepimizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Tahsin Argun.

TAHSİN ARGUN — Muhterem arkadaşlarım, bu hâdiseyi başka cepheden ele alacağım. Suçlu sanılan Sait Naci Bey arkadaşımız, derhal muhakeme yapılmak şöyle dursun, «Ben Temsilciler Meclisi Üyelikinden istifa edeceğim.» dedi. Komisyon Başkanı arkadaşımıza sordum; aldığım cevap şu : «Yüksek Soruşturma Kurulu bu mesele hakkında bir müddet muvakkat tatil kararı vermiş.» Binaenaleyh biz teşriî masuniyeti kaldırsak bile amelî bir faydası olmayacaktır. Bu arkadaşımız hemen mahkeme karşısına çıkmıyacaktır.

ALP KURAN — Belki yarın kalkar.

TAHSİN ARGUN (Devamla) — Müsaade buyurun. Biz sizi dinledik, başımız şişti. Müsaade buyurun da biz de konuşalım.

BAŞKAN — Rica ederim Alp Kuran, kesmeyin hatibin sözünü. Söyliyeceğiniz varsa söz alın, konuşun.

TAHSİN ARGUN (Devamla) — Arkadaşlarım, biz de eski devrin hesaplarımızın görülmesini ve istikbale intikal etmemesini istiyoruz. Yalnız bu arkadaşımızı hemen mahkeme huzuruna sevk etmek mümkün olmayacaktır. Kendi samimi ifadeleriyle beni derhal mahkeme huzuruna sevk edin. Temsilciler Meclisi üyelikinden istifa ederim diyen bir arkadaşına karşı kendisinin teşriî masuniyetinin kaldırılmasında hiçbir amelî fayda olmayacaktır. Ben komisyondan bu noktanın aydınlatılmasını ve reylerinizin ona göre kullanılmasını istirham ediyorum.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Söz Komisyonun.

KOMİSYON ADINA SIRRI ATALAY — Tahsin Bey arkadaşımız bir sual tevcih ettiler, kısaca cevap arz etmek isterim. Biz teşriî masuniyet müessesesinin ışığı altında bu meseleyi mu-

ayyen bir şekilde tüzük hükümlerine göre huzuruza getirmiş bulunuyoruz. Adliye Encümenini ilgilendiren husus budur. Bunun için Adalet Komisyonunu ilgilendiren, şu veya bu şekilde işin tecelli edip etmiyeceği değildir. Bu bakımdan dosya tetkik edilmiş Adalet Komisyonunun vazifesi dışında geçici olarak tadil kararı verilmiştir. Suç henüz Cumhuriyet Savcılığına intikal etmemiştir.

Bu mevzuumuzla ortaya iki meseleyi getiriyoruz : Birisi Ekrem Alican, diğeri Sait Naci Ergin arkadaşımız hakkındaki meseledir. Bunda suç var mı, yok mu? Bu hususun tetkik edilmesi icabeder.

BAŞKAN — Efendim, yeterlik önergesi gelmiştir. Komisyondan sonra bir arkadaşımıza söz vereceğim, ondan sonra yeterlik önergesini okutacağım. Sıra Muammer Aksoy'undur.

MUAMMER AKSOY — Efendim, huzuruza ikinci defa geldiğim için müteessirim. Fakat ortada bir yanlışlık vardır, bunu düzeltmek istiyorum. 157 sayılı Kanunun 8 nci maddesi Resmî Gazetede ne şekilde tabedilmiştir bilmiyorum. Fakat muhakkak olan bir şey var ki, bize dağıtılan şu metin de yanlış olarak çıkmıştır. («Allah Allah» sesleri) Yüksek Heyetinizin malûmudur di, dokunulmazlık iki kısımdır : Birisi, mutlak dokunulmazlıktır. Buna mutlak mesuliyetsizlik de denir. Mebus Meclis içindeki sözlerinden ve oylarından dolayı sorumlu değildir. Bu, birinci cümlede derpiş edilmiştir. Mebuslar Meclis kararı ile bu haktan mahrum edilemezler.

Şimdi metni okuyalım (157 sayılı Kanun, madde 8 : Temsilciler Meclisi üyeleri; Meclis içinde görevlerini yerine getirmek sırasındaki oy, mütalâa ve sözlerinden sorumlu tutulamazlar.) Burada «nokta» olması ve satırbaşı yapılması lâzımdır. Halbuki burada «virgül» konmuş ve devam etmiş : (. . . tutulamazlar, Temsilciler Meclisinin tam üye sayısının salt çoğunluğu ile verilmiş bir kararı olmadıkça sanık olarak sorguya çekilemez, tevkif edilemez, her hangi bir şekilde kişi hürriyetinden yoksun kılınmaz ve yargılanamazlar.) 157 sayılı Kanun da bunun böyle olmasını istemektedir. Mutlak şorumsuzluk halinde Meclisçe alınacak bir karar yoktur. «Temsilciler Meclisi üyeleri Meclis içinde görevlerini yerine getirmek sırasındaki, oy mütalâa ve sözlerinden sorumlu tutulamazlar», şimdi müsaade

buyurursanız burada bir yanlışlık var. Bu yanlışlığın düzeltilmesi lâzımdır. Vâzı kanunun abesle iştilgal edeceği kabul edilemez. Başı sonunu tutmayan bir cümle olmaz. Tatbikatta Resmî Gazetede neşredilmiş kanunlarda bile birçok yanlışlıklar olmuştur. Sonradan bu yanlışlıklar düzeltilmiştir. Size bir misal vereyim :

Avrupa'da ihtisas yapan talebe ve şahıslar döndükleri zaman vazifelerini görmezlerse kendilerinden iki misli tazminat talebedileceğine dair Resmî gazetede kayıt vardır. Meclis zabıtlarında görülmüştür ki, bizzat Mazbata Muharriri olan arkadaşımız Sayın Turhan Feyzioğlu'nun babası rahmetli Sait Azmi Feyzioğlu bir misli dediği halde iki misli olarak çıkmıştır. Sonra bu, bir misli olarak düzeltilmiştir. Mesele, mantık var mı yok mu onu araştırmak lâzımdır. Vâzı kanun bir cümle evvel söylediğini diğeri bir cümle ile kaldıramaz. Buraya nokta koymak mecburiyeti vardır. Teşriî vazifeye dâhil bulunmayan, matbaada çalışan her hangi bir mürettibin dikkatsizliğinden ileri gelen bu hata düzeltilemez mi? Elbette ki düzeltilecektir. Nokta koyduğumuz takdirde mâna başkalaşır. (Temsilciler Meclisinin tam üye sayısının salt çoğunluğu ile verilmiş bir kararı olmadıkça sanık olarak sorguya çekilemez...) devam ediyor. Esasen tasarı hazırlanırken esas aynen İstanbul Anayasa Komisyonunun projesindeki hükümleri almış, burta geçirmiştik. Durum bu idi. Eski Türkçede bir nokta kaldırmakla «göz» nasıl «kör» olursa, burada da bir virgülle kanun kör olmuştur.

O halde netice şudur : 157 sayılı Kanunun kabul ettiği sisteme göre nispi masuniyet bahis konusu olduğu zaman buna Yüksek Heyetiniz karar verecektir. Bu Yüksek Heyetinizin kararına bağlıdır. Dokunulmazlık müessesesine dair kitaplar karıştırılırsa görülür ki, teşriî masuniyetin kaldırılması siyasi bir karardır. Bu husus Eugène Pierre'in kitabında açıkça belirtilmiştir. Yüksek Heyetin teşriî masuniyeti kaldırırken göz önünde bulunduracağı husus şu olmalıdır : Bu kaldırmada siyasi bir fayda mı vardır zarar mı vardır? Ne bakımından, yasama organının menfaatleri bakımından. Bu hususu bilhassa göz önünde bulundurmanız lâzımdır. Bir milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılmasında yasama organının menfaatlerini ve içinde bulunduğumuz şartları düşünerek bir karar vermemiz lâzımdır.

Muhterem arkadaşlar, ben bu sözleri söylerken arkadaşımın leh ve aleyhinde söylenmiş bir söz olarak değil bu müessesenin hukuki durumu üzerinde durarak mâruzatta bulunmak istedim.

Yüksek Başkanlığa

Mevzu aydınlanmıştır. Müzakerenin kifayeti ni arz ve teklif ederiz.

Burhan Akdağ Abdurrahman Altuğ
Selâmi Sayas Salim Hazerdağlı

Yüksek Başkanlığa

Durum aydınlanmıştır, kifayetin oylanmasını dilerim. Saygılarımla.

Fehmi Yavuz

BAŞKAN — Yeterlik önermeleri hakkında söz istiyen var mı?.. Yok. Yeterlik önermesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sait Naci Ergin'in teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında verilmiş bir önerge vardır, onu okutuyorum.

Füksek Başkanlığa

Adalet Komisyonu raporundan önce gelen, Yüksek Soruşturma Kurulu yazısı ile Millî Birlik Komitesi Sekreterliği yazılarının muhtevası göz önünde tutularak, Meclisimiz üyelerinden Sait Naci Ergin'in dokunulmazlığının kaldırılmasını arz ve teklif ederiz.

Alp Kuran Bahir Ersoy
Abdülkerim Akyüz İsmail İnan

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. 157 sayılı Kanunun biraz evvel Muammer Aksoy arkadaşımız tarafından okunan sekizinci maddesi muhibince Meclisin saltçoğunluk kararı olması lâzımdır. Binaenaleyh saltçoğunluğun kararını arıyacağız. Bu şekilde okunan önergeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Komisyon raporunu oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Gündemin ikinci maddesine geçiyoruz.

2. — *Turizm müesseselerince Gümrük Vergisinden muaf olarak ithal edilecek eşya hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel Komisyonu ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporları (1/126)*

BAŞKAN — Bu konuda bir takrir mevcuttur, okutuyorum.

Başkanlığa

Turizm müesseselerine Gümrük Vergisinden muaf olarak ithal edilecek eşya hakkındaki kanun tasarısı üzerindeki müzakerelerin Gümrük ve Tekel Komisyonu raporu esas alınarak yapılmasını arz ve teklif ederim.

Derviş Sami Taşman

BAŞKAN — Karma Komisyon bu tasarımı reddetmiştir. Gümrük ve Tekel Komisyonu aynen kabul etmiştir. Önerge, Gümrük ve Tekel Komisyonu raporunun görüşmeye esas tutulmasını tazammun etmektedir. Bu hususta söz Derviş Sami Taşman'ın.

DERVİŞ SAMİ TAŞMAN — Muhterem arkadaşlar, Gümrük Vergisinden muaf tutulacak turizmle ilgili eşya hakkındaki Hükümet tasarısı Gümrük ve Tekel Komisyonunca muvafık görülmüş, fakat Karma Komisyon tarafından reddedilmiştir. Eğer tensip buyrulur, Gümrük ve Tekel Komisyonunun raporu üzerinde müzakere kabul edilirse bu tasarının gerekçesinin okunması mümkün olacak ve bu tasarının müzakeresi imkân dâhiline girecektir. Onun için önergemizin kabulünü rica edeceğim.

COŞKUN KIRCA — Muhterem arkadaşlar, Parlâmentoda bu gibi konuların doğrudan doğruya aid oldukları komisyonlara, sonra da Bütçe Komisyonuna veya bizim Temsilciler Meclisindeki bir Karma Komisyona gönderilmesinin bir sebebi vardır. O sebep şudur : Bu gibi kanunlar munhasıran para ve gümrük işleriyle alakalıdır. Burada yalnız gümrük işi değil, Devletin idaresiyle ilgili başka prensipler de vardır. İşte bu prensiplerin kanunla olan ilgisini tetkik etmek için bütçe komisyonları teşkil edilir. Burada munhasıran bir sanayi kolunu korumak için gümrük muafiyeti derpiş edilsin mi, edilmesin mi, meselesine inzimamen meselâ bütçelerin sâfi usulle mi, yoksa gayrisâfi usulle mi yapılmasının müreccah olduğu gibi millî prensipler de bahis konusudur. Karma Komisyonun raporu tetkik edildiği takdirde görülür ki; Karma Komisyon turizm endüstrisini himayeye karşı vaziyet almış değildir. Bütçeler dünyanın bütün modern memleketlerinde olduğu gibi sâfi usule göre değil, gayrisâfi usule göre yapılır. Bunun böyle olması neticesidir ki, gümrük muafiyetlerinde subvansiyon husule getirmiştir. Bu güm-

rük muafiyetleri ile müterakki olarak bütçenin nasıl tanzim edilmesi gerektiği de göz önünde bulundurulmuştur. Bilhassa malî kanun mevzuubahsolduğunda Bütçe Encümeninin mütalâasının alınması yerinde olur kanaatindeyim.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON ADINA FERHAN ARKAN — Muhterem arkadaşlar, sözlerime başlamadan raporun tabında bir hata olmuştur, onu arz edeyim. Kanun numarası 6186 olacakken 6086 olarak geçmiştir. Sonra 19 . 1 . 1960 denilmiştir ki, 1 . 9 . 1958 olacaktır.

Arkadaşlar, Karma Komisyon olarak çalışan Komisyonunuz, meseleyi sadece maliye ve bütçe bakımından tetkik etmiş değildir. Her bakımdan tetkik etmiş ve bu rapordaki neticeye varmıştır. Bunun içinde, Coşkun Kırcı arkadaşımızın ifade ettiği gibi, bütçe meselesi de bahis konusu olmuştur.

Diğer taraftan bu himaye ve muafiyetler muhtelif şekillerde mütemadiyen artmaktadır. Biz komisyon olarak bu muafiyetlerin genişletilmesine taraftar değiliz. Çünkü iyi netice vermemektedir. Bu hususta bundan evvel Ereğli Fabrikasının kurulması sırasında dahi Yüksek Heyetinizde münakaşalar olmuş ve bu yola gidilmemesi hususunda muhterem arkadaşlarımız görüşlerini bildirmişlerdir.

Şimdi turizm müesseselerini bu şekilde muafiyetlerle himaye ettiğimiz takdirde elde edilmek istenen netice arzu edildiği gibi değil, bilâkis istifade edilen bu muafiyetin neticesini kontrol etmek imkânı mevcudolmadığından bu tesislere getirilen imkânların ve neticelerinin ne olduğu bilinmemektedir. Bu bakımdan muafiyetlerin bu şekilde kabul edilmesine komisyonumuz taraftar olmamıştır. Bu sebeplerle bu tasarı komisyonumuzda reddedilmiştir. Takdir Yüksek Heyetinize aittir.

BAŞKAN — Altan Öymen.

ALTAN ÖYMEN — Efendim, evvelâ bir usul meselesinin halledilmesi lâzımdır, o da şudur: Komisyon sözcüsü arkadaş kendi raporlarının kabulünü istedi bu davranış ve arkadaşımızın ileri sürdüğü mesele, Bütçe ve Maliye komisyonlarını raporları tetkik edildiği zaman görülür ki, bu rapor gayet kısa yazılmıştır. Hangi mesnede dayandığı da izah edilmemiştir. Halbuki burada mevzuun esasının göz önünde bu-

lundurulması icabeder. Gerekçede Tekel Komisyonunun raporu ile aksi mütalâanın da nazarı itibara alınması lâzımgelirdi. Onun için bu hususlar gerekçeye geçirilmeden müzakere açılması doğru değildir. Eğer Tekel Komisyonu ile diğer komisyonlar bir neticeye varırlarsa o zaman belki esbabı mucibeleri vârit görülecek ve kendilerinin vardığı neticeye Heyeti Umumiyece de varılacaktır. Onun için Gümrük ve Tekel Komisyonu raporunun lehinde rey verilmesini rica edeceğim.

BAŞKAN — Fethi Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ — Muhterem arkadaşlar, ben de Gümrük ve Tekel Komisyonu raporunun müzakeresinin kabul edilmesini rica için huzurunuzda geldim. Muayyen bir konuya munhasır olsa bile Hükümet tasarısı ve onu aynen kabul eden Gümrük ve Tekel Komisyonu metni, Türkiye'de turizmin gelişmesine hizmet edecek mahdut tesirli bir tedbirdir. Bunun karşısında söylenebilecek şey şu: Bütçenin gayrisafi iratlar üzerinde sağlanmasına mânidir. Muhterem arkadaşlar, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin Avrupa İktisadi İş Birliği Teşkilâtına 1958 yılında verdiği istikrar programındaki bir hükümlerle dış piyasalara şeker satışından mütevellit gelirlerin Devlet bütçesine konulması hakkındaki âmir hükme rağmen buna imkân bulunamamıştır. Nerede kaldı ki, turizm müesseselerine yardım için, bu müesseseleri kalkındırmak üzere Devlet bütçesine bir sübvansiyon konsun. Acaba bu başka memleketlerde nasıl oluyor diye bir araştırma yaptım. Elime 8 Ağustos 1961 tarihli Journal de Genève gazetesi geçti. Bu gazetenin 8 ne sayfasında şöyle bir hüküm vardı. İtalya'yı kalkındırmak için vergi indirimleri isteniyordu. Vergi indiriminde hangi vergilendirmede umumi vergilerden muafiyetler tanıyorsa Hükümet parlamentoya kanun tasarısını tevdi etmiştir. Haber buradadır. Esasa girmiyoruz. Bu itibarla Gümrük ve Tekel Komisyonunun raporu kabul edilecek olursa esasa girmek imkânlarımız olacaktır.

Bir noktaya daha temas edeyim : Bu turizm iktisaden geri kalmış memleketler için en kolay, en süratli kalkınma yolu olarak bütün beynelmilel mütahassıslarca tavsiye olunmaktadır. Türkiye ise tabii güzellikleri ve bunun ya-

nında başka tarafta rastlanmıyan zengin tarihi eserleriyle büyük imkânlarla sahiptir. Ama Devlet olarak bu imkânı yeter derecede değerlendiremiyoruz. Federal Almanya nâmütenahi imkânlarla sahipken, fevkalâde zengin bir vaziyete gelmiş bulunmakta iken turist celbini artırmak için tarihi şatoları dahi turistik müesseseler haline ifrağ etmek üzere gayret sarf etmektedir. Bu derece geniş imkânlarla sahibolan Türkiye'de yapılan nedir?.. Bölük pörçük bir Turizm Teşvik Kanunu. Bunun bir maddesi muafiyet hususunda hükümler koymaktadır. Hükümet bir hamle yapmak istiyor, bu noktada bir tasarı hazırlamış. Bu, gayrikâfi olmakla beraber yine de bir imkândır. Vaktimiz olsa bunun üzerinde etraflı bir şekilde konuşabilsek çeşitli şekiller bulmak mümkün olabilirdi. Fakat usul dolayısıyla esasa giremediğimiz için bundan bahsedemiyeceğim. Bu itibarla bu gibi müesseselerin işleyiş tarzının mahzurlarını bertaraf etmek Devlet idaresinin bir şartıdır. Onun için izin verin Gümrük ve Tekel Komisyonunun raporunu tetkik edelim. Madde üzerinde verilecek önergeler yoluyla bir çıkar yol bulmak imkânı vardır. Sayın arkadaşımızın Gümrük ve Tekel Komisyonu raporunun görüşmeye alınarak kabulüne dair teklifine katılıyorum. Müspet oy vermenizi rica ederim.

BAŞKAN — Sayın Gümrük ve Tekel Bakanı.

GÜMRÜK VE TEKEL BAKANI FETHİ AŞKIN — Muhterem arkadaşlarım; huzurunuzda getirilmiş bulunan kanun tasarısı evvelce mevcut bir kanunun ihyasından ibarettir. Bu kanun beş sene tatbik görmüş ve müddetini doldurduğu için 1958 de tatbikattan kalkmış bulunmaktadır. Turizm hakkında sayın Cihad Baban arkadaşımız gerekli açıklamayı her halde yapacaklardır. Bendeniz şu noktaya temas etmek istiyorum: Turizm, gümrükle başlar, fakat gümrükle bitmez. Turizmi teşvik etmek lâzımdır. Turizmi teşvik etmek için de Turizm Kanunu çıkmıştır. 6086 sayılı kanunla birtakım muafiyetler getiren hükümler ortaya konmuştur. Maliye Bütçe Karma Komisyonu raporunda belirtildiği gibi, bunların takibedilmesi sebebiyle, bu kanunu reddetmek sanıyorum ki, bugünkü mer'i mevzuatımıza uymamaktadır. Çünkü, bugün mer'i mevzuatımızda mua-

fiyet kanunları aynı şekilde tatbikat görmektedir.

2 nei bir noktaya temas edeceğim, bu nokta da bütçeden yardım yapmak mevzuudur.

Bu mevzuda bugüne kadar memleketimizde tatbik görmüş bir saha bilmiyorum. Hususi müesseselere bütçeden ne şekilde yardım yapılabilir?.. Bunu son derece güç buluyor ve tatbik yeri bulmuş memleket de hatırlamıyorum. Binaenaleyh Bütçe ve Maliye Komisyonundan müteşekkil Karma Komisyonun raporunu bir tarafa bırakarak, müsaade ederseniz, Gümrük ve Tekel Komisyonu raporu üzerinde görüşmelere devam edelim :

BAŞKAN — Coşkun Kırca.

COŞKUN KIRCA — Muhterem arkadaşlarım; sayın Fethi Çelikbaş ve Altan Öymen'in beyanları, zannedersem, Yüksek Mecliste yanlış bir intibanın hâsıl olması neticesini doğurabilir. Şu bakımdan; ister Gümrük ve Tekel Komisyonu raporu, ister Karma Komisyonun raporu müzakerelere esas teşkil etsin, her iki halde de turizmin teşviki için muafiyet yoluna gidilmeli mi gidilmemeli mi?.. Lehte vealeyhte deliller söylenecektir. Binaenaleyh mesele her iki halde de aydınlanacaktır.

Usul bakımından mühim olan nokta şudur : Eğer şu sıralarda (sıraları işaret ederek) Gümrük ve Tekel Komisyonu oturursa burada sözcüleri takaddümen konuşacaklardır. Eğer Karma Komisyon oturursa sözcüleri takaddümen görüşeceklerdir. Eğer Gümrük ve Tekel Komisyonu burada oturursa, gelen taktir veya madde reddildiği takdirde, ısrar hakkına sahibolacaktır. Şayet Maliye Komisyonu oturursa bu hakka o sahibolacaktır. Aradaki fark sadece bundan ibarettir. Bunun dışında bâzı üyeler (Gümrük ve Tekel Komisyonu yerine Maliye Komisyonununda yerlerini alsalar ve onun raporuna imza atsalar Gümrük ve Tekel Komisyonu raporu esasa alınmış olduğu takdirde mesele kâfi derecede aydınlanmıyacakmış gibi bir neticeye varmak doğru olıyan bir düşünceyi ifade eder. Mesele usul bakımından bir komisyona müzakereler esnasında tanınacak imtiyazları tanımak hususundan ibarettir. Bu böyle olduğuna göre bendeniz şu fikirdeyim : Bir gümrük muafiyeti tek başına Gümrük ve Tekel Komisyonuna ait değildir. Aynı zamanda bütçe-

leri ilgilendiren bir mevzudur. Bu itibarla malî meselelerde her kanun, sadece ilgili olduğu komisyonda görüşülmez, bu komisyondan sonra Maliye ve Bütçe komisyonlarına da gider. Niçin gider? Bu son komisyonlar meselesi sadece bir tek bakımdan değil girift çeşitli yönlerden tetkik etmekle görevlidir, ve bu işte ihtisas sahibi kimseler tarafından kuruludur.

Şimdi, burada malî bir mesele var, malî meselelerin müzakeresi sırasında Maliye ve Bütçe komisyonunun yerinde oturması gerekiyor. Sanıyorum ki, hepiniz bana katılacaksınız. Malî mesele söz konusu olduğu zaman bu iş daha önemlidir. Mesele, ister lehte, ister aleyhte olsun, bütün dünya parlâmentolarında yer bulan bir tekniğin bizde de yer bulmasına imkân vermekten ibarettir.

BAŞKAN — Buyurunuz, Ömer Sami Coşar.

ÖMER SAMİ COŞAR — Şimdi buraya gelirken bir arkadaşımın dediği gibi boşuna vakit kaybediyoruz. Bir hususu kısaca arz edeceğim; çok önem verdiğimiz turizmle ilgili olan bu konu Basın - Yayın ve Turizm Vekâletinin bir temsilcisi olmaksızın görüşülmüştür. Bu mesele Vekâlet Temsilcisi olmadan, malî bakımdan incelenmiştir. Bunu ben söylemiyorum; komisyonun bir âzası olan Cahit Zamangil söylüyor. Bu çok mühim dâva, anlaşılıyor ki, yalnız malî açıdan ele alınmıştır. Bu itibarla verilen önergeye katılımla ve Gümrük ve Tekel Komisyonu raporunu müzakereye esas alalım.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ FERHAN ARKAN

— Arkadaşlar; Gümrük ve Tekel Komisyonu raporunun kabulünü isteyen arkadaşlar bizim turizm sanayiini istemediğimiz gibi bir hava yaratıyorlar burada. Böyle bir şey raporda dahi yok. Rapor, açık! Turizm sanayii himayeye muhtaç ise yolu bu değildir. Muafiyetlerle himaye usulü terviç edilecek bir yol değildir. Komisyon da buna uymuştur. Yardım yapmak icabediyorsa bu yoldan gidilmesin, bu gibi müesseseler zarar ettiği takdirde bunun zararını ödemek mümkündür. Bütçe Encümeni bundan evvel bâzı muafiyetler kabul etmiş olmasına rağmen artık bu muafiyetleri daha fazla genişletmek istemiyor. 1961 bütçesinde Basın - Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü kısmının 777 nci maddesinde bu nevi yardım için on milyon liralık tahsisat konulmuş vaziyettedir. Yapılacak yardımlar buradan

yapılabilir. Fakat muafiyet tanımak suretiyle bu yola gitmeyi doğru bulmuyoruz. 6086 sayılı bir Kanun var; bu kanun bu müesseselerin inkişafı için birçok kolaylıklar koymuştur.

BAŞKAN — Efendim, esasa dair konuşmayınız lütfen.

FERHAN ARKAN — Arkadaşlar; sözlerim esasa dair olmayacaktır. Gümrük ve Tekel Bakanını bu muafiyetin beş seneden beri tatbik edilmekte olduğunu söyledi. Beş sene değil sekiz seneden beri bu muafiyet tatbik edilmektedir. 1953 senesinde biraz daha genişletmek suretiyle 6086 sayılı Kanun çıkarılmıştır. Ve bu kanun 1958 de ortadan kalkmıştır, üç yıldır tatbik edilmemektedir. Biz, komisyon olarak, bütün bunları düşündük ve Turizm Bakanlığından bir temsilci gelmesine lüzum görmeden görüşmelere başladık.

Şimdi, tasarının reddi cihetine gidilmiştir. Kaldı ki, Bütçe Encümeninin gerekçesinin görüşülmesi şart değildir; bu kabul edilmezse, Gümrük, Tekel Komisyonunun teklifi görüşülecektir, onun üzerinde durulacaktır.

BAŞKAN — Efendim, aradan zaman geçti, önergeyi tekrar okutuyorum.

(Derviş Sami Taşman'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Tekrar okunan bu önergeyi oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Gümrük ve Tekel Komisyonunun tasarısının tümü üzerinde söz isteyen var mı?

Bülent Ecevit.

BÜLENT ECEVİT — Muhterem arkadaşlar, reddedilen komisyonun görüşünü, nâciiz bir arkadaşınız olarak, savunacağım.

Turizmin bilhassa iktisaden geri kalmış memleketler için faydası yalnız turist eliyle gelecek dövize değil, aynı zamanda bâzı endüstrilerin gelişmesine ve o memlekette yeni iş alanları açılmasına imkân vermesindedir. Fakat bizde öteden beri turizmin bu ikinci faydasından sarfınazar edilmektedir. Onun için şimdi huzurunuzda gelen yeni kanun tasarısıyla de yine turizmin en az birincisi kadar önemli faydasından sarfınazar edilmiş olunmaktadır. Bilhassa Anadolu'da kurulmuş olan turistik tesislere bakarsanız, bunların içinde buldukları bölgeyi kalkındırmak, oranın iktisadi hayatına bir şeyler katmak bakımından çevreleri-

ne en ufak faydaları dokunmadığı, bütün bu tesislerin buldukları çevrede çölde bir vâha gibi metrük oldukları görülür. Bunun en bariz örneği Abant'tır. Şimdi turistik tesisin bulunduğu Abant'ta göl etrafında dolaşırlar. Oradan geçen köylüleri görürler. Köylüler, kendilerine sorulduktan, «Eskiden buraları mera idi. Hayvancılık yapıyorduk. Turizm geldi otlarımızı aldı, şimdi müşkül durumdayız.» derler. İşte arkadaşlar, bizde turizm, ancak geldiği yerin iktisadi hayatını müşkül duruma sokmaktadır. Abant'a birçok yabancılar gelir. Yedikleri gıdalar arasında süt baş yer alır. Halbuki Abant'ta taze süt bulamazsınız. Abant'ta turistik tesisler ve mandıra kurulması ve gelişmesi mümkündür. İstenseydi et ve sütle alâkalı birçok tesisler açılması ve bunların bütün Bolu bölgesi için yararlı hale gelmesi sağlanırdı. Fakat iş aksi olmuştur. Şimdi huzuruza gelmiş olan tasarı kabul edildiği takdirde, nasıl ki, Abant kıyısındaki köylüler, «Turizm geldi, meramızı aldı.» diyorlarsa; yarın da Türk işçisi haklı olarak, «Turizm geldi, atelyemizi, fabrikamızı kapattı.» diyeceklerdir.

Muhterem arkadaşlar, yokluk yıllarında, ithalât imkânlarının döviz yokluğu yüzünden son derece kısıldığı yıllarda, vatandaşın kendi yaratıcılığı, gücü, kuvvetiyle ve Devletten hiçbir yardım görmeden sağladığı gelişmeler olmuştur. Fakat, 1958 de sağlanan yeni imkânlarla ithalât kapıları yeniden ardına kadar açılmıştır. Halkımızın kendi yaratıcı gücü ile meydana gelen, kendi imkânlarıyla ortaya konan gelişmeler için Devlet hiçbir yardım, teşvik yapmamış, üstelik, şimdi yeni bir kanun tasarısı ile geliyor ki, kurulabilen bâzi endüstrilerimize belki öldürücü bir darbe vuracaktır. Bugün memleketimizde bu kanunun gümrük muafiyeti tanımak istediği maddelerden bazıları iyi kötü yapıyor. Bunlar bu safhadadır diye bunları öldürmek değil, bunları daha iyi hale getirmeye gayret etmektir esas. Bugün turistik müessese sayılan lüks oteller bunlardan faydalanarak balo için kotyonlarını bile hariçten ithal etmektedirler. Bu imkân kendilerine verilmezse Türk el işlerini teşvik için gayret sarf edebilirler.

Diğer taraftan Karma Komisyonun da belirttiği gibi bu kanunun kabulünün memle-

kette yeni bir kaçakçılık kapısı açmasından da endişe edilebilir. Türkiye'de bilhassa bu kanunla önemli bir yer tutan sıhhi tesisat malzemesi ve mutbak malzemesi gibi hususlarda oldukça önemli gelişmeler olmuştur. Bunlar dışardan ithal edilebilecek lüks malzeme ve tesisat kadar iyi olmayabilir, fakat Türkiye için bunların mükemmel olması pek de o kadar mühim değildir. Türkiye'ye gelecek turist, lüks otelden, Almanya'da yapılmış küvetten önce sıhhi otel, temiz küvet arıyacaktır. Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığı evvelâ otellerde bu temizliği sağlamalıdır. Turist, Amerikan musluğundan önce su akan musluk arıyacaktır. Turist, lüks otelden, İsviçre mutfağından önce kendisini zehirlemeyecek mutfak arıyacaktır. Turist, İngiliz porselelerinden, Çekoslovak tabağından önce temiz tabak arıyacaktır. Her şeyden önce bunları sağlamanın yolunu tutmalıyız. İstanbul içinde en lüks otellere itibar edecek turistlerin bulunduğu inaniyorum. İstanbul dışında Türkiye, Orta ve Batı - Avrupalı orta halli turistler için en büyük kıymeti taşır. Bu sınıfa giren turistler de böyle dışardan ithal edilmiş lüks eşya değil, çok daha basit de olsa, intizam ve temizlik arar.

Arkadaşlar, burada bu iddiamı teyidedecek bir mektup var elimde; üç yıldır Türkiye'de yaşayan bir hanım, İngilizce bir mektup yazmış; bu yabancı hanımdan gelen mektubun bir yerinde, aynen : «Eğer, memleketinize turist gelmesini istiyorsanız, size tavsiye ederim, batılıların aradıkları sıhhi tesisat üzerinde durmayın, her şeyden evvel, halkımızın, turisti bakışlarıyla, sarkıntılıklarıyla izacetmesini önleyiniz.» diyor. (Bravo sesleri)

Arkadaşlar, bizim istediğimiz turist, bu kanunun tanımak istediği muafiyetten evvel, gezi güvenliği, ırz güvenliği ister. Bu şartlar sağlandığı takdirde, bu memlekete fazlasıyla turist gelecektir. Onun için ben bu tasarımı, hem turizm sanayimiz, hem de Türk yerli sanayii bakımından doğru görmüyorum, reddini talebediyorum.

Hürmetlerimle. (Bravo sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Derviş Sami Taşman.

DERVİŞ SAMİ TAŞMAN — Muhterem arkadaşlar; evvelâ usul bakımından zannıma bir hata ihtiyar edilmiştir. İctüzüğümüzün 9

neu maddesi Bakanlıkla ilgili işlerin o bakanlık-
la mütenezir komisyondan geçmesini âmidir.
Turizm Bakanlığının yetkisi içinde olan ihtiyaç
belgelerini Turizm Bakanlığı verecektir. Böyle
olduğuna göre onun yetkisi içinde olan bu ka-
nun tasarısı görüşülürken bu tasarının Basın -
Yayın ve Turizm Komisyonuna gitmeden Kar-
ma Komisyondan geçirilmesi usul bakımından
hatalıdır. Bu tasarı evvelâ Basın - Yayın ve
Turizm Komisyonunda görüşülecekti. Sonra Te-
kel Komisyonuna gidecek, ondan sonra da Kar-
ma Komisyona gidecekti. Bu olmamıştır. Bu
usuli hatanın düzeltilmesi şimdi icabetmektedir.
Bu hususu ayrıca bir takrirle arz edeceğim.

Yalnız kürsüye gelmişken esas hakkında
olan mütalâalarımı da arz etmek isterim.

Muhterem arkadaşlar; her yerde ve her za-
man topluca turizmin bu memleketin tek kur-
tuluş çaresi olduğunu ifade ediyoruz ve şimdi
de huzuranıza getirilen turizm dâvasına hizmet
edecek bir kanunun aleyhinde bulunuyoruz. Bu
iki fikir bir arada mütalâa edilemez. Memleket-
ten harice bir mal ve kıymet ihracetmeden dö-
viz getiren tek sanayi turizm sanayii olduğuna
göre, bu sanayi inkişafı için gereken imkânları
vermenin çok tabii bir iş olduğunu söylemeye
bile lüzum yoktur. Turizmin inkişafının iktisa-
di refah ve dış ticaret muvazenesine tesirini de
ifade etmeye lüzum görmüyorum. Bu mesele
memleketimizde defalarla otoriteler tarafından
ortaya konulmuş ve tesbit edilmiştir. Şimdi ran-
tabilité ve amortisman bakımından diğer sanayi
şubelerine nisbetle daha uzun bir zamana ihtiyaç
gösteren bu sanayi şubesinin dolayısıyla bu
bakımdan da yardıma muhtacolduğu düşünülürse
ilk başlangıçta bu kanunla verilmesi iste-
nen hakların ne kadar isabetli olduğu da mey-
dana çıkmaktadır. 5 yıllık bir süre içinde bu
hakkın daha evvel verilmemiş olması bunların
tam mânasiyle kullanılmasını da mümkün kılmamıştır.
Ancak bu kanun ortaya çıkmış fakat, 5 yıl içinde
birtakım imkânları özel teşebbüs sahipleri kullan-
maktan mahrum kalmıştır. Bu bakımdan, yeniden
5 yıllık bir süre içinde özel teşebbüs sahiplerine
bu alana para yatırımlarının imkânının sağlanması
bizlerin görevidir. Çevremizde bulunan Lübnan,
İsrail, Mısır bu şekilde muafiyet tanımakla kal-
mamakta, vergi indirimlerine, hattâ birtakım yardımlara
da yer vermektedir. Bendeniz, son defa Pakistan gezis-

de, özel teşebbüs sahiplerine Hükümetin yaptığı
yardımlarla bu konuda merkezi Hükümetten
500 - 1 000 mil uzakta yapılmış bulunan şehir-
lerde bile raslanmayan modern tesisler ve mü-
kemmell oteller gördüm. Ve bunların ancak Dev-
letin bu yardımları sayesinde ayakta durabildik-
lerini tesbit ettik. Şimdi Gümrük ve Tekel Ko-
misyonu ve Gümrük ve Tekel Bakanı bu kanun
müspet şekilde çıkmasını istiyorlar. Maliyeciler
yalnız malî bakımdan birtakım meseleler
ortaya getirerek bu dâvayı âdeta istenilen istikamete
gitmekten alıkoymak vaziyetine düşmüş
bulunuyorlar. Daha evvel bu kürsüden vergi
mevzuunda da ifade ettiğim gibi, nef'i Hazine
düşüncesinin bazan insanları böylece yanılttığı
ortaya çıkıyor.

Sevgili Maliye Vekilimiz buradalar, şu vergi
cezalarının tecili mevzuunda da ifade ettikleri
gibi, kendileri maliyemize yepyeni bir ruh getiriyorlar.
Anlaşılan maliyeci arkadaşlarımız henüz buna
intibak etmiş değillerdir. Ben Maliye Komisyonunun
aleyhte söylediklerini de çok hafif bulmaktayım.
Kontrol imkânsızlığı sebebiyle bu imtiyazın
verilmemesini istemekteyiz.

Arkadaşlar; bir imtiyazın verilmemesi husu-
sunun kontrol ile alâkası yoktur. Devlet kontrol
yapıyor diye birtakım işlerin aksamasını nasıl
düşünebiliriz? Bülent Ecevit arkadaşımız «Yerli
sanayi inkişafına yer verilmiyor, bu mevzular
çok egzajere edildi» diyor ve bu kanunla en basit
ihtiyaçların bile dışardan getirilmesinin yerli
sanayii öldüreceğini söylüyor. Bütün Türkiye'nin
ihtiyaçlarının bu şekilde dışardan getirilmesi
düşünülmüyor ki... Bütçe ve Maliye Karma
komisyonları Turizm Bakanını da davet ettikten
sonra bu işleri hazırlasaydı, bugün huzuranıza
gelen esbabı mucibe daha kuvvetli olacaktı.
Bunda da bir usul hatası yapıldığına inanıyorum.

Şimdi şunu ifade etmek isterim ki, Türkiye'nin
döviz kaynakları maalesef, birçok defa ifade edildiği
gibi, çok geniş değildir. Petrol de bizim için henüz
büyük bir döviz kaynağı olacak halde değildir.
Tarım mahsullerimizin dahi henüz kendimize yetmediği
bir çok defa yapılan ithallerle meydana çıkmaktadır.
Madenlerimizin, bunların işletilmesinin bize döviz
imkânları vermesi için de uzun zaman beklemek
lâzım. Şu halde, bugün turizm sanayii bizim

için önemli bir döviz kaynağı teşkil etmektedir. O itibarla, bunu her yönden teşvik etmeliyiz. Hiç çekinmeden turizmi teşvik etmek, en geniş mânasıyla bunu bütün memlekete yaymak lâzımdır, diyoruz; sonra çıkıyoruz yine vatandaş olarak turiste musallat oluyoruz. Gazeteciler olarak bunları bütün dünyaya yayıyoruz. Yine vatandaş olarak, turizmi baltalamak için her şeyin karşısına dikiliyor ve ondan sonra turizmin inkişafını bekliyoruz.

Yine maliyeci arkadaşlarıma şunu ifade ediyim ki; gümrüklerde bu mallardan gümrük yoluyla elde edilecek vergilerden ve rüsumlardan istifade edeceğimiz diye asıl en mühim döviz kaynağımızın musluğunu kapatıyorlar. Onun için lütfen bu mevzuda biraz daha toleranslı hareket ederek nef'i hazine düşüncesinin dışına çıkmalarını samimiyetle rica ederim.

Gelen malların karaborsaya intikalini önlemenin çareleri vardır ve bu mevzuda Türk Hükümetinin değerli teşkilâtının elinde elbet imkânları mevcuttur. Onun için ben bu tasarının Gümrük ve Tekel Komisyonunun da iştirakiyle kabul edilmiş şeklinin tasviplerinize iktiran ederek kanunlaşmasını ve böylece bu memlekete büyük bir hizmet yapma imkânını bahsetmenizi istirham ediyorum. Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Basın - Yayın ve Turizm Bakanı.

BASIN - YAYIN VE TURİZM BAKANI CİHAD BABAN — Çok muhterem arkadaşlarım; bir tek maddelik bir kanun tasarısının müzakeresini yapmaktayız. Ben şahsan zor bir dâvayı müdafaa ettiğime kaaniim. Çünkü maliyeci arkadaşlarımız buradaki gerekçeyle bu kanunun çıkmasına taraftar olmadılar. Meslektaşım Bülent Ecevit heyecanlı bir konuşma ile bu kanunun çıkmasına mâni olmak arzusunu izhar ettiler. Arkadaşlar; biraz evvel burada konuşan Ferhan Arkan arkadaşım bu mevzuu dört tarafı ile tetkik ettiklerini söylediler. Böyle dört tarafı ile bir tetkik yapıp yapılmadığı meşkûktür. Çünkü Cahit Zamangil arkadaşım da yalnız maliye yönünden mesele tetkik edildiği için muhalif kaldığını ifade ettiler. Zannediyorum ki, muhalefet esbabı mucibesi üç noktada toplanıyor :

Birincisi bu dâvanın lâyikeyle kontrol ettirilip ettirilemeyeceği meselesidir, endişe etme-

yin. Sekiz senelik tatbikat esnasında gördüm ki, bu işten istifade eden yerler sadece on bir tane oteldir. Eşyaların üzerine marka vurmak zorluğu, bu eşyaların üzerine birtakım alâmeti fârikalar koymak zorluğu, bunların karaborsaya intikaline mâni olan hükümlerdir.

2 nci mesele, yerli sanayie balta vurup vurmamak meselesidir. Bu iş incelenirken, kanun hazırlanırken, memlekette mevcudolmayan sanayi üzerinde durulmuştur. Ve son fıkrada dikkat nazarınıza çarpan, Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığınca incelenen husus, Gümrük ve Tekel ve Sanayi Bakanlıklarından müfettiş istenmesi, memlekette kurulmuş olan sanayi varsa, bunun nomanklâtürden düşülmesi için ve memleketin turizm sanayii ile bu işin ayarlanabilmesi içindir.

Ret esbabı mucibesinde bir sebep de, gerekiyor, muafiyet yoluyla değil, bütçeden yapılacak sübvansiyonla bunu temin etmektir. Ben kaaniim ki; bütçeden sübvansiyon yoluyla buraya kanun getirecek olursak aynı komisyon bunu reddedecektir. Çünkü Devlet bütçesinden, hususi teşebbüse, Ahmet'ten Mehmed'e sübvansiyon verildiği ne bizde, ne de dünyanın hiçbir memleketinde görülüş değildir. Başka memleketlerde sübvansiyon başka yollardan yapılmaktadır. Turizmi inkişaf eden memleketlerde bankalar yoluyla, uzun vâdeli krediler yoluyla; İtalya gibi memleketlerde hem muafiyet yoluyla hem de sübvansiyon yoluyla bu iş teşvik edilmiştir. Ve İkinci Harbten sonra bu teşvik neticesi 18 milyon turist ve 800 milyon dolar elde edilmiştir.

Bülent Ecevit arkadaşım Aband'a hayvanların sokulmadığından bahsetti. Onun yanında çok gelişen öyle bölgelerimiz var ki, bize iftihar veriyor. Biraz evvel Abant dedim, Akçakoca, Abana, Amasra, Antalya işte böyledir. Birtakım yerlerde ise kendilerini kalkındırmak hamlesi müşahade ediliyor. Hiç şüphesiz ırz güvenliğine ihtiyaç vardır. Fakat gelen turistin ırz güvenliğini temin edeceğim derken memleketin turizm dâvasının ırz güvenliğini de düşünmek lâzımdır. Bu kanun sekiz seneden beri tatbik edilmektedir. Bu zaman içinde sanayi yoluyla hiçbir şikâyet duymadım. Hiç kimse şu maddeler için ithal ediyor diye itirazda bulunmadı. Hakikaten şu maddede yazılan şeyler memlekette yapılan şeyler değildir. Türkiye'de

otel inşaatı maliyet bakımından yüksektir. Bu muafiyetleri tanımasak daha da yüksek olacaktır. Daha yüksek olan maliyetler dolayısıyla bu sanayi inkişafına set çekmiş olacağız. Bu muafiyetler dolayısıyla yükselecek olan fiyatların nisbeti % 20 dir.

Arkadaşlar, suizan meselesinden bahsedildi. 2 milyonluk bir fon vardır. Bütçeden bu iki milyonluk fonun kötü kullanıldığı hakkındaki söylentileri, Bakanlığa ilk geldiğim zaman ben de duydum. Hattâ, Maliye Bakanının yanında idim, bir arkadaş «Bunu koymıyalım bütçeye» dedi. «Niye?» dedim. Ağzını büktü, efendim, bunu suiistimal ediyorlar, dedi. Derhal bir tezkere yazıldı, müfettiş istendi, bütün hesaplar tetkik ettirildi ve neticede bu fonun büyük bir titizlikle idare edilmiş olduğu kendisini gösterdi. Bu sonuca, bu hesaplara bakan mesul arkadaşımızın, dudak bükerek, suizanı davet edecek şekilde bir beyanın nasıl memlekete yayıldığını gözlerimle gördüm.

Şimdi, bu muafiyet sistemi, arkadaşlar, sade bizde, değil Yunanistan'da, Yugoslavya'da ve Lübnan'da da var. Fransa bu sistemin içinde. Bu kanun yok orada, çünkü kendi mamûlleri var. Fakat vergi muafiyetleri de var. Onlar 600 milyon dolâr alır, Avusturya 400 milyon dolâr, Lübnan 100 milyon dolâr, Yunanistan 100 milyon dolâr alır. Türkiye ancak 5 milyon dolâr gelir elde ediyor.

Emin Soysal — Sebep?

BASIN - YAYIN VE TURİZM VEKİLİ CİHAD BABAN (Devamla) — Sebep bunun bir millî politika olarak, bir hükümet politikası olarak vekâletle, hükümetle ve vatandaşla elele yürütülmemiş olmasıdır. 1949 senesinde ortaya getirilen kanun ve oradaki esbabı mucibeyi okursak o günden bugüne kadar her şey yapılmamış olduğu görülür. O zaman da muafiyet mi sübvansiyon mu denmiş. Sübvansiyon olmaz denmiş ve muafiyete gitmişler ve demişler ki; «sübvansiyon olamaz. Bir kere Ahmed'e Mehmet'ten nasıl vereceksin?. Nüfus suiistimali olacak bu.»

Sonra muafiyetin bir başka tarafı var. «Hususî teşebbüs bunu yaptığı takdirde sende zaten mevcudolmayan bir sanayii korumuş olacaksın. Bir defaya mahsus olmak üzere getirilen eşyaya bir muafiyet tanımakta Devletin istifadesi yoktur» diyor. Aradan on iki sene geçiyor, bugün

tam tersine bir noktâ nazarla geliyor. Eğer hükümette on iki senede 180 derece değişen nazariyelerle o bürçtan bu burca gezersek işte sizin dediğiniz gibi olur ve sabit bir politika takibedilemez.

Bir nokta üzerine daha dikkatinizi celbetmek istiyorum. Bu kanuna dayanarak gümrüklere gelmiş mallar var. Meselâ orman çiftliğinin malları gibi.. Şahsî teşebbüsün iki milyon lirası bunun içindedir. Bu kanuna rey verdiğiniz takdirde hem turizmi teşvik etmiş olacaksınız, hem de bu güne kadar iyi işlemiş olan kanunu kendi yolu içinde yürütmüş olacaksınız. Bunun kaldırılması için ortada hiçbir sebep yokken, birtakım nazariyeler dolayısıyla, bu kanunu faydalı olmaktan geri çekmiş olacaksınız. Bu suretle bir millî politikanın tekevvününe hizmet etmiş olacaksınız. Öyle sanıyorum ki, Maliye Komisyonundaki arkadaşlarımız da, Karma Komisyonundaki arkadaşlarımız da bu büyük konuda ısrar etmeyeceklerdir. Çünkü mâna itibariyle büyük olan bu işte nihayet 8 yılda 11 tane otel donatılmıştır. Bundan sonra belki memleketimizde turizm sanayii biraz daha hızlı gelişir. Bununla 15 tane otel daha donatılmış olur. Daha sonra gelecek işlerde bunlar Nomanklâtürden düşülür. Mâruzatım bundan ibarettir.

FERİD MELEN — Bir soru.

BAŞKAN — Buyurun.

FERİD MELEN — 6088 sayılı Kanundaki hüküm aynen mi getirilmiştir? Yoksa genişletme mi vardır?..

BASIN - YAYIN VE TURİZM BAKANI — Hayır. Daraltma ve genişletme vardır. Memlekette çıkan doküma sanayiine taallük eden kısım çıkarılmıştır. Yani kanunun mânasında münâfiç olan (sanayie paralel gitme) hükmüne riayet edilmiştir.

Arkadaşlarım; şimdi kanun reyinize intizar etmektedir.

BAŞKAN — Selâmi Savaş.

SELÂMİ SAVAŞ — Efendim; bu kanun gelmeden evvel turizm müesseseleri hakkında Sayın Vekile bir sözlü soru verecektim. Bunların suiistimal edildiği hakkında bu kanun tasarısı dolayısıyla, tasarının lehinde olduğum halde, bu sebepleri arz ederken sözlü sorunun neticesini de almış olacağım. Efendim; turizm müesseseleri Türkiye'de bir hayli yüksektir, fakat bunlar işlememektedir. Bunlar belediye kont-

rolünün dışındadır ve tarifelerini kendileri yaparlar. Başbakanlık Basın - Yayın ve Turizm Dairesinin talimatnamesi mucibince istedikleri gibi tarifelerini yapabilirler ve bir lirayı bir kimseye otuz liraya satarlar. Oraya giden vatandaşlar soyulurlar. Bir Amerikalı İstanbul'da böyle bir yerde üç, beş içki içer, üç beş bin lira harcar. Bu yerler hem turisti, hem de vatandaş soyumaktadırlar. Hal böyle iken bu müesseselere bir de istisnai muamele yaparak muafiyetten istifade ettirmek, bunlara kanaatimece bir nevi kapitülasyon vermekten başka bir şey değildir. Vekil Bey buyurdular ki, on iki müesseseye bu kanunla muafiyet verilmiştir. Acaba bunlar ne kadar mal getirmişlerdir? Bunun karşılığında ne kadar döviz sağlamışlardır? Zannetmiyorum ki, aldıkları muafiyet kadar döviz temin etmiş olsunlar. Ankara'da döviz permisi almış kurumlar geçmiş yıllarda Türkiye kambiyo-suna tek döviz getirmemişlerdir. Bu durumda muafiyet neye yarar? Muafiyetin faydası nerede kalır? Sonra bu kurumlar bugüne kadar iyi bir kontrol da görmüş değillerdir. Yapılan kontroller tamamen üstün kötü oluyor. Binaenaleyh, biz bunlara yeniden muafiyet tanırsak bu iş neye yarar, müspet sonuç nasıl elde edilir?

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Cihad Baban.

BASIN - YAYIN VE TURİZM BAKANI CİHAD BABAN — Efendim, özür dilerim. Selâmi arkadaşımız haklı beyanda bulundular. Turistik belge alıp turizmi hazırlayan kurumlarımız var mı, var. Fakat, 1957 den beri Bakanlığın bir teşkilâta bağlamak için yapılan bütün gayretler, T. B. M. Meclisinin çatısının altında söner kalır arkadaşlar.

Selâmi arkadaşımız Temsilcidir, ihtiyacı kendisiyle beraber konuşalım. Bakanlığın kontrol imkânının yeter olmadığı doğrudur. Bu işin iki tarafı var: Birisi, belediyelere verin kontrolü; en iyi kurumlara gireceklerdir, girmektedirler, oluyor bu haller. Tam içeride şov var, eğlence var; 5 kişi birden giriyor içeri, müşterilere verin faturanızı diyorlar. Tabii ortalık allak bullak oluyor. Bir tanesi geliyor, kanunu kendi lehine istismar etmek istiyor. Bunlar oldu. İstanbul Belediyesi bize müracaat etti. Elimizdeki yetki-

yi onlara verdik. Dediler ki; murakabe teşkilâtımız yok. Bakanlık henüz teşkilât kanuniyle kurulmadığı için bu belgeleri veriyor. Fakat arkasından takip edemiyor. Onun için biz bu teşkilâtı kuruncaya kadar bu hukukumuzu onlara devrettik, belediyeeye verdik, ses kesildi. Fakat turistlerin şurada burada aldatılması keyfiyeti kesildi mi? Zannetmiyorum, yine devam ediyor. Bu bizim teşkilâtımızın yeter hale gelmesine, bu vatandaşın uyanmasına, bir muayyen seviyeye gelmesine, bu turistik tesislerin memleket-te çoğalarak bir nevi rekabetle nivelman içine girmesi gibi birçok şartlara bağlıdır.

Selâmi Bey sordu; «11 otele verdiniz, döviz olarak ne getirdiler?» diye. Ankara otelleri hiç döviz vermiyor, doğrudur. Çünkü buraya gelen turistler düne kadar ellerindeki parayı bozduramazlardı. Bütün bunların getirdikleriyle bizim verdiğimiz gümrük farkı yalnız Hilton'un bir senelik getirdiği dövize tekabül eder. Bir tane otel böyle olunca bunun kârlı olduğu meydana çıkar tabii...

Şimdi memlekette kurulmak istenilen yepyeni bir sahada, emeklediğimiz bir sahada bir tane değil 100 tane yanlış yolumuz vardır. Sağda solda birçok oteller vardır, fakat yerleri rasyonel olarak tesbit edilmemiştir. Balıkesir'de 120 odalıklı otel işletmek doğru olmaz. Daha bunun gibi bir takım yerlerde oteller var. Bunlar hiç yapılmazlardı daha iyi olurdu. Fakat, atılan adımdan geri dönmek değil, yeni bir istikamete gitmek zorunluğu var. Şimdi mesele bu değil. Biz bu memlekette turizm dâvasını ele alacak mıyız, almayacak mıyız? Takdir sizlerindir arkadaşlarım. (Bravo sesleri.)

BAŞKAN — Efendim; vakit ilerlemiştir. Daha konuşacak on iki arkadaş vardır. Yarın saat 10 da Kurucu Meclis toplanacak ve onu mütaakip da Temsilciler Meclisi toplanacak ve müzakerelerine devam edecektir. Yalnız Kurucu Meclis mevzuu itibariyle üçte iki çoğunluğu icabettiren bir konu için toplanacaktır. Bu itibarla sayın arkadaşların teşriflerini rica ederim. Gündem başlanmıştır ve üyelere dağıtılmıştır.

Birleşimi kapatıyorum efendim.

Kapanma saati : 18,00

Temsilciler Meclisi S. S A Y I S I : 78

Temsilciler Meclisi Üyesi Sait Naci Ergin'in dokunulmazlığı hakkında Yüksek Soruşturma Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/85)

T. C.

Yüksek Soruşturma Kurulu

Başkanlığı

Sayı :

Esas : 961/814

Karar : 857

25 . 4 . 1961

T. C. Millî Birlik Komitesi Sekreterliğine

Ankara

Düşük Başvekilin İstanbul vilâyeti binasındaki odasının teftiş ve tāmiri için Amortisman ve Kredi Sandığından «öteberi faslından» gösterilmek suretiyle 120 202 lira temin eden ve ayrıca yeşil sahaya dâhil bir arsanın Maliye Sitesine tahsis edildiği kabul edilerek 3 milyon liralık avansı belediyeğe sağlıyan düşük Maliye Bakanı Hasan Polatkan hakkında Yüksek Soruşturma Kurulunca 2 . 4 . 1961 tarihinde Türk Ceza Kanununun 240 nci maddesine istinaden son tahkikatın açılmasına karar verilmiştir.

Bu suçun işlenmesi sırasında :

O tarihte Maliye Bakanlığı Müsteşarı olan ve halen Temsilciler Meclisinde üye bulunan Sait Naci Ergin'in, Maliye Vekili sanık Hasan Polatkan'ın fiiline ehemmiyetli derecede iştirak ettiği bağlı dosya münderecatına nazaran sabit görülmüş ise de adı geçenin teşriî sıfatı dolayısıyla hakkında tahkikat yapılmamıştır.

157 sayılı Kanunun 38 nci maddesine göre teşriî mesumiyeti bakımından gereği yapılmak üzere a saygı ile sunulur.

Yüksek Soruşturma Kurulu

Başkanı

Fuzûlî Öztan

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Düşük Başvekil Adnan Menderes'e İstanbul Vilâyet Binasında tahsis edilen odanın tamir, tefriş ve tanzimi için sarf olunan ceman 244 923 liradan 122 202 lirası Amortisman ve Kredi Sandığından mütebakisi de Ziraat Bankasından temin olunmak suretiyle mevzuu kanunlara aykırı hareket edilmiş ve yine sözü edilen Sandıktan İstanbul'da inşaatı mutasavver Maliye Sitesi arsası için avans olarak 3 milyon liranın İstanbul Belediyesine tediyesi sağlanmıştır.

Maliye Sitesine ayrıldığı bildirilen arsanın bilâhara yeşil sahaya tahvili kararlaştırılmış olduğu halde, Sandıktan alınan avans iade olunmamıştır.

Kuruluş, gaye ve maksadı 6115 sayılı Kanunla muayyen olan Sandık, hükmü şahsiyeti haiz muamelelerinde hususi hukuk hükümlerine tâbi ve Maliye Bakanlığına merbut bir âmme müessesesidir.

Sandığın uzuvları İdare Komitesi ve Umum Müdürlükten ibaret olup İdare Komitesinin Başkanı da Maliye Bakanlığı Müsteşarıdır.

Sandığın ihdasını tazammun eden 6115 sayılı Kanunun 19 ncu maddesi aynen «Sandık Umum Müdürlüğünce her malî yıl için hazırlanacak bilânço ile kâr ve zarar hesapları İdare Komitesince tasdik edildikten sonra mezkûr komitenin raporu ile birlikte tasdik tarihini takibeden 15 gün içinde Maliye Vekâletine tevdi olunur. Bu vesaik 20 nci maddede yazılı Divanı Muhasebat Heyeti kararı ile birlikte mütaakıp malî yıla ait Muvazenei Umumiye Kanununa ekli olarak Büyük Millet Meclisinin ittilâna arz edilir.» demekte ve şu suretle Muhasebei Umumiye ve Artırma, Eksiltme ve İhale kanunlarına tâbi olmamaktan doğacak mahzurları bertaraf edecek tedbirleri almış bulunmaktadır.

Kanunun âmir hükmü veçhile 1958 yılına kadar bilânçolar, kâr ve zarar hesaplarını muhtevî cetveller, İdare Komitesi raporu ve Sayıştay kararları muntazaman ve mutaden Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulduğu halde 1958 yılı hesaplarının tetkikine dair Sayıştay kararı için bu usule riayet edilmemiştir.

Çünkü 1958 yılı hesaplarının tetkikine mütedair Sayıştayın 20 Ekim 1959 tarihli Kararında Sandığın mali muamelâtı çeşitli yönlerden tenkit edilmekte ve bilhassa Sâkıt Başvekilin İstanbul Valiliği Binasındaki ôdasının tanzim ve tefrişi için sarf edilen para ile mefruz arsa için ödenen 3 milyon liralık avansın usulsüz sarfiyatı üzerinde durulmakta ve bu paraların Hazineye iadesi lüzumu sarahaten belirtilmektedir.

Usulsüzlüğün işleniş tarzı :

a) Maliye Bakanlığından Amortisman ve Kredi Sandığı Umum Müdürlüğüne yazılan ve Maliye Bakanı namına Müsteşar Sait Naci Ergin imzasını havi 18 . 6 . 1958 tarih ve hususi 131/1389 sayılı yazıda tefriş ve tezyinat için sarfı muktazi paranın yarısının Sandıkça ödeneceği emredilmiş ve Sait Naci Ergin'in Maliye Bakanı Müsteşarı olarak emrettiği husus bu kere Umum Müdürlüğün 19 . 6 . 1958 sayılı yazısı ile Amortisman ve Kredi Sandığı İdare Komitesi Başkanı sıfatıyla yine Sait Naci Ergin'e gelmiş ve aynı gün İdare Komitesi öteberi faslına konulacak tahsisattan mezkûr meblâğın tediyesini karara bağlamıştır.

b) Maliye Bakanlığı Müsteşarı Sait Naci Ergin imzası ile Amortisman ve Kredi Sandığına gönderilen bir yazıda bir milyon liranın İstanbul Belediyesine avans olarak ödenmesi bildirilmiş ve bilâhara şifahi emirlerle bu miktar 3 milyon liraya yükseltilmiştir.

İşte yukarıda arz ve izah edilen sebeplere binaen Maliye Bakanlığına tevdi edilen Divan raporu uzun vazışmalar ve çeşitli mütalâalar ileri sürülerek işleme konulmamış ve bu suretle müteakıp yıl Muvezenei Umumiye kanunu lâyihasına bağlanmamış ve binnetice muhalefet ve umumi efkârın nazarlarından gizli tutulmuştur.

İnkılâptan sonra meseleyi tahkike memur müfettiş bu belgeleri Maliye Bakanlığının 1958 yılı muamelâtına ait yazışmaları ihtiva etmesi gereken ilgili servisin dosyaları arasında bulamamış ve nihayet bütün yazışma evraklarının Hazine Genel Müdürlüğü müşavirlerinden Turgut Baykal'ın nezdinde ve ayrı bir zarf içerisinde muhafaza edildiği anlaşılmıştır.

Zarfın üzerindeki meşruhattan istiane edildiğine göre bu zarf Maliye Bakanı Ekrem Alican'a mazrufu ile birlikte bizzat müsteşar tarafından gönderilmiş olduğu halde işleme konulmamıştır.

Düşük Maliye Bakanı Hasan Polatkan'ın da methaldar olduğu işbu hâdise Yüksek Soruşturma Kuruluna intikal etmiş ve Yüksek Soruşturma Kurulu 2 . 4 . 1961 tarih ve 961/814 - 857 sayılı kararında vezifesini suiistimal eyleyen Hasan Polatkan'ın fiiline iştiraki sabit görülen ve halen Temsilciler Meclisi Üyesi bulunan Sait Naci Ergin'in dokunulmazlığının kaldırılması hususunu takdir için keyfiyetin Kurucu Meclis Başkanlığına arzı ve Maliye Bakanlığı görevini ifa esnasında re'sen takibi gereken bir suçta muttali olduğu halde merciine bildirmiyen Ekrem Alican'ın keza Kurucu Meclis Başkanlığına ihbarı tasrih edilmiştir.

Bu sebeple, 1 sayılı Anayasa hükümlerine tevfikân teşekkül eden ve hiyerarşik bağlantısı ve özel durumu itibarıyla T. C. M. B. Komitesiyle re'sen muhabere yetkisine sahip bulunan Yüksek

Soruşturma Kurulunun, kararı ile eki dosyanın 1957 tarihine mukaddem eski B. M. M. İçtüzüğü'nün 178 ve mütaakıp maddeleri nazara alınmıyarak aynen takdim kılınmıştır.

Gereğine emir ve müsaadelerini saygıyla arz ederim.

T. C. M. B. Komitesi
Sekreteri

Adalet Komisyonu raporu

T. C.
Temsilciler Meclisi
Adalet Komisyonu
Esas No: 3/85
Karar No: 23

10.8.1961

Yüksek Başkanlığa

Düşük Başvekil Adnan Menderes'e İstanbul Vilâyet Binasında tahsis edilen odanın tamir, tefriş ve tanzimi için sarf olunan ceman 244 923 liradan 122 202 lirası Amortisman ve Kreli Sandığından, mütebakisi de Ziraat Bankasından temin olunmak suretiyle mevzu kanunlara aykırı hareket edilmiş ve yine sözü edilen sandıktan İstanbul'da inşası mutasavver Maliye Sitesi arsası için avans olarak 3 milyon liranın İstanbul Belediyesine tediyesini sağlamaktan dolayı hakkında Yüksek Soruşturma Kurulunca tahkikat açılan eski Maliye Bakanlığı Müsteşarı ve halen Temsilciler Meclisi Üyesi Sait Naci Ergin hakkında yapılmakta olan takibatın devamını teminen, mumaileyhin dokunulmazlığının kaldırılması Millî Birlik Komitesi Sekreterliğinin 8.5.1961 tarih ve 61 - 2653 sayılı tezkeresiyle istenmekte olup bu işle ilgili dosya İhzari Komisyonun raporu ile birlikte komisyonumuzca incelendi:

157 sayılı Kanununun 8 nci maddesi gereğince iddia edilen suçun mahiyetine göre adı geçen Sait Naci Ergin'in yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına mahal olmadığına, dâvanın takibinin Temsilciler Meclisinin hukuki varlığının sona ereceği zamana bırakılmasına karar verildi.

Adalet Komisyonu Başkanı Y.

Başkanvekili
S. Türkmen

Bu Rapor Sözcüsü
N. Ergüven

Üye
A. R. Akbıykoğlu

Üye
O. Alışiroğlu

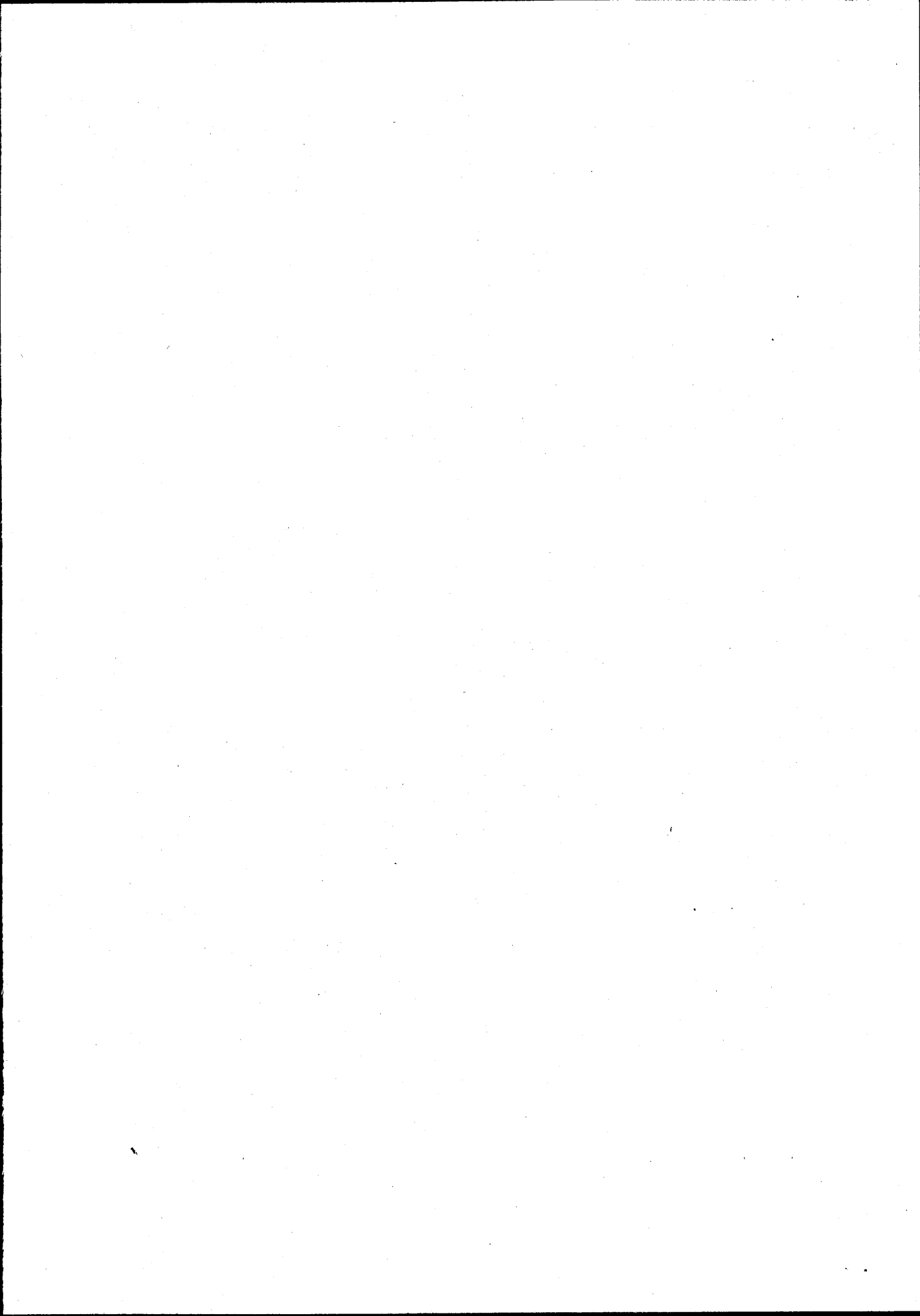
Üye
V. Arıkan

Üye
Z. Baltacıoğlu

Üye
H. Selek

Üye
Ş. Özdenoğlu

Üye
N. Demirlioğlu

Turizm Müesseselerince Gümrük Vergisinden muaf olarak ithal edilecek eşya hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel Komisyonu ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporları (1/126)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 1462/1443

5.5.1961

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığınca hazırlanan ve Kurucu Meclise arzı Bakanlar Kurulunca 25 . 4 . 1961 tarihinde kararlaştırılan «Turizm müesseselerince Gümrük Vergisinden muaf olarak ithal edilecek eşya hakkında kanun tasarısı» gerekçesiyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Devlet Başkanı ve Başbakan

Org.

Cemal Gürsel

GEREKÇE

Yurdumuzun, tabii güzellikleri ve pek kıymetli tarihî hazineleriyle, dünyanın en ileri turistik memleketlerinden biri olmak istidadında bulunmasına rağmen yerli ve yabancı turistleri celp ve memnun edecek modern tesislerden geniş ölçüde mahrum bulunduğu malûmdur. Memleket bünyesinden mal ve kıymet ihraç etmeksizin hariçten pek mühim miktarda döviz girmesini mümkün kılan ve bugün birçok memleketlerin iktisadi refahında ve dış ticaret muvazenesinde en önemli rolü oynayan turizm endüstrisinin Türkiye'de geri ve himayesiz kalmış olması, millî ekonomimizin en müstesna imkân ve kaabiliyetlerinden faydalanmasına maalesef fırsat vermemektedir.

İnşa, tesis ve işletme, malzeme ve ihtiyaçları bakımından diğer sınai teşebbüslere nispetle çok daha ağır sermaye yatırımı mecburi kılan, teknik ve kalite üstünlüğüne sahip malzemenin ithaline ve rantabilite, amortisman bakımlarından diğer sanayi şubelerine nispetle daha uzun bir intizar devresine ihtiyaç gösteren turizm sanayii sahasına, henüz bu mevzularda pek tecrübesiz ve mütereddit bulunan hususi teşebbüsün iltifatını sağlayacak cazip ve devamlı teşvik tedbirlerine başvurmak memleketimiz için hayati bir ehemmiyet arz etmekte idi. İşte bu zaruret ve ihtiyacın sevki ile tedvin olunan 6086 sayılı Turizm endüstrisini teşvik Kanununun derpiş ettiği mevzii kolaylıklar, 5383 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin gümrük muafiyetleriyle birlikte memleketimizde müteşebbislerin yer yer eskilerine nispetle daha mükemmel tesisler vücuda getirmelerine, bu sahaya bariz bir alâka göstermelerine ve turizm endüstrisinde yakın bir istikbal için kuvvetli bir gelişme ümidinin belirmesine hizmet etmiş bulunmaktadır.

Ancak :

1) Hususi sermaye sahiplerinin yeteri kadar etüt, hazırlık ve sermaye tevsi tedbirlerini ikmale fırsat bulamadan, 6086 sayılı Kanunun vaz'etmiş olduğu 5 yıllık kısa süresinin 19 . 5 . 1958

tarihinde sona ermiş bulunması, bu muafiyet hükümleri muvacehesinde büyük yatırımlara girişmek isteyen müteşebbislerin tasavvurlarını kuvveden fiile çıkarmalarına engel olmuştur.

2) Aynı kanunla, gümrük ve sair vergi ve resimlerinden muaf ithali kabul edilen tesisat, inşaat, teçhizat ve işletme levazımının nevi itibarıyla pek mahdut tutulmuş bulunması dolayısıyla, bunların dışında kalan ve fakat turizm tekniği bakımından sık sık ârıza vermiyecek, çok uzun ömürlü ve emsaline üstün teknik vasıf ve mükemmeliyette bulunması icabeden bâzı malzemenin yerine benzeri yerli malzemenin ikamesi cihetine gidilmiş ve bu suretle kurulan tesislerin büyük bir kısmı asgari kalitenin dununda kalmışlardır.

Buna mukabil komşu memleketler bu devre zarfında tatbikine devam ettikleri himaye tedbirleri sayesinde, esasen bizden çok üstün durumda bulunan bütün turistik tesislerinin inşaa malzemesi ile teknik teçhizat, tesisat, mefruşat, üstünlük ve mükemmeliyetini bir kat daha geliştirme imkânını temin etmişlerdir.

Bu itibarla, turizm endüstrimizin seviyesini komşu memleketler, hiç olmazsa Lübnan, İsrail, Mısır ve Yunanistan seviyesine yükseltmek üzere, ciddi ve kâmil tedbirlere tevessül edilmediği takdirde, memleket turizmini geliştirmek üzere diğer istikametlerde yapılan çalışmalar ve sarf edilen gayretlerden müspet bir netice alınmasını ihtimal verilmemektedir.

Yurdumuz gibi, turizm sahasındaki inşaa ve tesis ihtiyacı çok geniş bulunan bir memlekette aslında pahalı bir teşebbüs olan bu tesisin kurulma, teçhiz ve işletme maliyetlerini imkân nispetinde düşürmek, kalitelerini muhafaza edebilmek ve binnetice hizmet ve satış fiyatlarını komşu memleketler seviyesinde tutabilmek, kurulan turistik müesseseleri turizm âleminde sistemli ve devamlı bir şekilde tanıtılabilmek ve yabancı turistlerin alâka ve rağbetlerini çekebilmek üzere âcilen ittihazı zaruri görülen ana tedbirler şu esaslarda mütalâa ve mülâhaza olunmuş ve 6086 sayılı Kanunun tadilen ihyasını derpiş eden ilişik kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Gümrük ve Tekel Komisyonu raporu

T. C.

Temsilciler Meclisi

17 . 5 . 1961

Gümrük ve Tekel Komisyonu

Esas No: 1/126

Karar No: 5

Yüksek Başkanlığa

Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığınca hazırlanan ve Kurucu Meclise arzı Bakanlar Kurulunca 25 . 4 . 1961 tarih ve 71 - 1462/143 sayılı raporlarıyla kararlaştırılan «Turizm müesseselerince Gümrük Vergisinden muaf olarak ithal edilecek eşya hakkında kanun tasarısı» gerekçesiyle komisyonumuza havale edilmiştir.

Komisyonunda hükümet temsilcileri gereken izahatı vermiş ve yapılan müzakere sonunda:

Tasarı hükümet teklifinde olduğu gibi aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmuştur.

Komisyon Başkan

Sözeü

Kâtip

Üye

İ. Saffet Omay

B. Akdağ

M. Göker

A. Göğüş

Üye

Üye

Üye

F. Güven

M. A. Kumbasar

Söz hakkım mahfuzdur.

M. Sirmen

Maliye - Bütçe Karma Komisyonu raporu

T. C.
Temsilciler Meclisi
Maliye - Bütçe
Karma Komisyonu
Esas No. : 1/126
Karar No. : 58

10 . 8 . 1961

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına

Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığınca hazırlanan ve Kurucu Meclise arzı Bakanlar Kurulunca 25 . 4 . 1961 tarihinde kararlaştırılan, Başbakanlığın 5 . 5 . 1961 tarih ve 71 - 1462/1443 sayılı tezkeresiyle gönderilen «Turizm müesseselerince Gümrük Vergisinden muaf olarak ithal edilecek eşya hakkındaki kanun tasarısı» Gümrük ve Tekel Komisyonu raporu, Maliye, Gümrük ve Tekel Bakanlıkları temsilcileri hazır oldukları halde 1 . 8 . 1961 tarihli toplantıda tetkik ve müzakere edildi.

6086 sayılı Kanunla, Turizm müesseselerince ithal edilecek eşyanın beş yıl müddetle gümrükten muaf tutulmasına dair verilen müddet 19 . 5 . 1961 tarihinde sona ermiş bulunduğundan mezkûr kanunun tadili için bu tasarı sevk edilmiş bulunmaktadır.

Komisyonumuzda yapılan müzakereler neticesinde; muafiyet giren eşyaların memleket içerisinde kullanılma yerlerinin ve kullanılma tarzının lâıkiyle kontrol edilememesi, yerli sanayie inkişaf ve rekabet imkânı vermemesi ve nihayet turizmin ve turizmle ilgili müesseselerin muafiyetler yoluyla değil, gerekirse doğrudan doğruya bütçelerden yardım yapılması suretiyle teşvik olunmalarının çok daha yerinde bir usul olması kanaatine varılarak tasarı şayanı kabul görülmemiştir.

Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkanvekili
M. Gürün

Sözcü
S. N. Ergin

Kâtip
I. Ögat

Üye
F. Arkan

Üye
C. Aydın

Üye
A. Başer

Üye
H. K. Beşe

Üye
B. Feyzioğlu

Üye
R. Işıtan

Üye
M. Özkol

Üye
V. Pirinçcioğlu

Üye
A. Toközlü

Üye

Çok önem verdiğimiz turizm ile ilgili olan bu konu, Basın - Yayın ve Turizm Bakanı veya temsilcisi hazır olmaksızın görüşülmüş ve turizmi geliştirme cephesinden değil, malî açıdan incelenmiştir. Bu sebeple komisyonca varılan neticeye katılmıyorum.

C. Zamangil

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Turizm Müesseselerince Gümrük Vergisinden muaf olarak ithal edilecek eşya hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 6086 sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu hükümleri dairesinde «Turizm Müessesesi Belgesi» almış olan müesseselerin munhasıran kendi ihtiyaçlarında kullanılmak üzere hariçten getirecekleri; akarsu boru ve muslukları, lâvabo, banyo, bide gibi sıhhi tesislere mahsus eşya, her çeşit merkezi teshin malzemesi, mutfak fırın ve ocakları, muhtelif yemek pişirme ve hazırlama cihazları, bulaşık yıkama ve kurutma makina ve cihazları, çamaşır yıkama ve ütöleme makina ve cihazları (el ütüsü hariç), frigorifik tesisler, havalandırma tesisleri, asansör, kanalizasyon tesisleri, yangın ihbar, telefon için santral makina ve cihazları, su isale ve tevziine, muharrik kuvvet istihsaline, teleferik tesisleri ve bunlar için lüzumlu motor, makina ve âletler, mutfak, lokanta ve eğlence tesisleri, teğizat ve malzemesi, alüminyum ve paslanmaz madenden mamül harici doğramalar, kapılarda tedavi yerlerinde ve tedavi için kullanılan alât ve cihazlar, üzerlerinde sâbit markası bulunmak şartıyla sofrâ takımları, Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığı teşkilâtınca Türkiye'ye turist celbine yararlı evsâfta olmak kaydıyla hariçten ithal edilecek kitap, risale, mecmua, broşür ve sair matbualar;

Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığınca önceden verilecek ihtiyaç belgesi ile tasdik edilecek faturalarına istinaden bir defaya mahsus olmak üzere, Gümrük ve Tekel, Sanayi bakanlıklarının muvafakati alınmak kaydıyla Gümrük Vergisinden muaf olarak ithal edilir. (Muhtelif kanunlarda mevcut inhisar hükümleri mahfuzdur.)

MADDE 2. — Daha evvel 5651 ve 6088 sayılı kanunlarla her hangi bir veya birkaç eşya için 1 nci maddede yazılı muafiyetten istifade etmiş bulunan Turizm Müesseseleri aynı cins eşya için ayrıca bu kanundan faydalanamazlar.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve 5 yıl yürürlükte kahr.

MADDE 4. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

24 . 4 . 1961

Devlet Başkanı ve
Başbakan
C. Gürsel

Devlet Bakanı
S. Ulay

Adalet Bakanı
E. Tüzemen

İçişleri Bakanı
N. Zeytinoglu
Maliye Bakanı
K. Kurdaş

Bayındırlık Bakanı
M. Gökdoğan

Sa. ve So. Y. Bakanı
R. Üner

Tarım Bakanı
O. Tosun

Çalışma Bakanı
C. Talas

Ba. - Ya. ve Turizm Bakanı
C. Baban

Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı
F. Özdilek

Devlet Bakanı
H. Mumcuoğlu

Millî Savunma Bakanı
M. Alankuş

Dışişleri Bakanı
S. Sarper

Millî Eğitim Bakanı
A. Tahtakılıç

Ticaret Bakanı
M. Baydur

Güm. ve Tekel Bakanı
F. Aşkın

Ulaştırma Bakanı
O. Mersinli

Sanayi Bakanı V.
K. Kurdaş

İmar ve İskân Bakanı
R. Özal